

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Χ. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗΣ

Έπ. Γεν. Έπιθ. Μ.Ε.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Στο περιοδικό της Έταιρείας Ελλήνων Φιλολόγων *Πλάτων* τόμ. 38 (1986) σσ. 144-158 έδημοσίευσα μελέτημά μου με τον τίτλο «*Τοπωνυμικόν της περιοχής Εύρωστίνης της Κορινθίας*». Είναι μέρος εκτενέστερης εργασίας μου, που φέρει τον τίτλο «*Η περιοχή Εύρωστίνης της Κορινθίας - Ιστορία, Λαογραφία και Γλώσσα και που έτυχε επαίνου της Ακαδημίας Αθηνών*».

Στήν παρούσα εργασία μου καταπιάνομαι (ή αρχή είχε γίνει παλαιότερα με δημοσίευμα στο τοπικό περιοδικό «Εύρωστινιανά Φύλλα») με την εξέταση των Οικογενειακών Ονομάτων της περιοχής, των επωνύμων δηλαδή που φέρουν οι κάτοικοι του δήμου Εύρωστίνης (είναι το δυτικότερο τμήμα του Νομού Κορινθίας, στα σύνορα με την Αιγιάλεια), είτε αυτοί είναι γηγενείς είτε εγκατεστάθηκαν εδώ αργότερα. Παρά τη δυσκολία που παρουσιάζει αυτή ή έρευνα από την έλλειψη οίασδήποτε προγενέστερης εργασίας, ένόμισα ότι αξίζει τον κόπο να ασχοληθώ κανείς με το θέμα. Από την έτυμολογική διερεύνηση των ονομάτων προσώπων ή τόπων μπορούν να εξαχθούν πολύτιμα συμπεράσματα. Δεν πρόκειται για την ίκανοποίηση μιάς απλής περιέργειας, αλλά για την κατανόηση του ιστορικού παρελθόντος του τόπου μας και την εκτίμηση των περιπετειών από τις όποιες πέρασε αυτός ο τόπος κι αυτός ο λαός. Ωστόσο ή έτυμολόγηση των οικογενειακών ιδίως ονομάτων λίγες φορές είναι εύκολη και όχι σπάνια ακατόρθωτη ή παρακινδυνευμένη. Εύκολα γλιστρά κανείς σε παρετυμολόγηση. Έτσι κι άλλιώς ή τελική κρίση διατυπώνεται συχνά ως πιθανολογική ή απλή εικασία.

Μαζί με τα κυρίως οικογενειακά ονόματα εξετάζονται στην απαρίθμηση που ακολουθεί και τα *παρωνύμια* ή *παρατσούκλια*. Αυτά σημειώνονται με άστερίσκο. Πρέπει όμως να ειπωθώ ότι μερικά από αυτά (π.χ. Λινάρδος) λειτουργούν και ως κανονικά επώνυμα και ότι πολλά οικογενειακά ξεκίνησαν ως παρατσούκλια. Έδόθησαν σε κάποιον για να εκφράσουν κάποιες ιδιομορφίες του, σωματικές ή άλλες, συνήθειες, κουβέντες, κινήσεις του. Συνήθως προβάλλουν κάποιο ψεγάδι, ένιοτε και κάποιο προτέρημα. Και ήταν τόσο εύστοχα, ώστε εξελίχθηκαν σε κανονικά επώνυμα. Αυτό σε παλαιότερους καιρούς. Σήμερα, με την καταγραφή των ονοματεπωνύμων σε παντοειδείς επίσημους καταλόγους και ταυτότητες, ένα παρωνύμιο δεν μπορεί να έδραιωθώ ως οικογενειακό όνομα του φέροντος. Ένας από τους λόγους που επικράτησαν τα παρωνύμια είναι ότι χρειάζονται για να γίνει διάκριση

μεταξύ τῶν ἐχόντων τὸ ἴδιο ἐπώνυμο. Ἔτσι ἐπειδὴ ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς οἰκογενειῶν φέρουν τὸ ὄνομα *Κολοκυθᾶς*, χρειάστηκε νὰ ξεχωρίζουν μεταξύ τους μὲ τὰ παρατσούκλια *Γαλῆς*, *Κεσές*, *Μανταράνης*, *Φίκιλης*. Γιὰ τὸ οἰκογενειακὸ *Ταρνάρης* τὰ *Γεωργιλέας*, *Γιωργούσης*, *Κωτσαρέλος*, *Λινάρδος* κ.ο.κ.

Ἐγινε πρωτύτερα συσχετισμὸς τῶν ὀνομάτων μὲ τὶς ἱστορικὲς περιπέτειες τοῦ ἔθνους. Πράγματι, ἓνα μεγάλο μέρος τῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων ὀφείλεται λιγότερο ἢ περισσότερο στὴ μακρόχρονη, ἀναγκαστικὴ ἢ μὴ, ἐπικοινωνία καὶ συμβίωση μὲ ἄλλους λαοὺς. Ἄν ἀφήσωμε κατὰ μέρος τὴ μακρινὴ Ρωμαιοκρατία, ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα (καὶ στὴν Πελοπόννησο ποὺ κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ) μετὰ τὴν πρώτη Ἀλωση (1204) τὴ φραγκικὴ κατάκτηση, τὴ Φραγκοκρατία. Μετὰ τὴ δευτέρη Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, ἀκριβέστερα ἀπὸ τὸ 1460, ἡ Πελοπόννησος, ὅπως καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ ἐλληνικὴ χώρα τουρκοκρατεῖται γιὰ αἰῶνες ὡς τὸ 1821 καὶ γιὰ τὶς βόρειες περιοχὲς ὡς τὸ 1912-13. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὀλιγοχρόνια διακοπὴ οἱ Βενετσαῖνοι, κερδίζοντας ἓνα σκληρὸ πόλεμο μὲ τοὺς Τούρκους, παίρνουν στὴν κατοχὴ τους τὴν Πελοπόννησο καὶ μερικὲς ἀκόμη περιοχὲς: Ἐνετοκρατία 1684-1715. Ὅμως μερικὲς πόλεις καὶ φρούρια τῆς Πελοποννήσου (Μεθώνη, Κορώνη, Ἄργος, Ναύπλιο κ.ἄ.) καὶ τὰ Ἑπτάνησα εἶχαν περιέλθει πρωτύτερα στὴν κατοχὴ τῶν Ἑνετῶν. Πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴ Φραγκοκρατία ἔχουμε τὶς ἐκτεταμένες ἐπιδρομὲς διαφόρων Σλαβικῶν φύλων. Ἐπωφελοῦμενοι ἀπὸ ἀδυναμίες τῆς κεντρικῆς διοικήσεως οἱ Σλάβοι κατέβηκαν ὡς τὸ νοτιότερο ἄκρο τῆς χερσονήσου καὶ ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ γιὰ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο χρονικὸ διάστημα. Ἡ πρώτη κάθοδος τῶν τοποθετεῖται στὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ ΣΤ΄ αἰῶνος καὶ ἡ ὀριστικὴ ἐκδίωξή των ἔγινε λίγο μετὰ τὸ 800 μ.Χ. Πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα (ΙΓ΄ καὶ ΙΔ΄ αἰῶνα) ἔχουμε τὴν ἐποίκησιν Ἀλβανικῶν φύλων σὲ ἐπάλληλα κύματα. Στούς Σλάβους καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς πρέπει νὰ προστεθοῦν οἱ Βλάχοι, λατινόγλωσσος λαὸς, ποὺ ζοῦσαν ἀπὸ παλιότερα πλὰι στοὺς Ἑλλήνες σὲ ὀρισμένες περιοχὲς τῆς ἐλληνικῆς γῆς.

Μὲ αὐτὸν τὸν καταγισμό ξένων καὶ ξενόγλωσσων ἐθνοτήτων εἶναι ἄξιο ἀπορίας ὅχι γιατί συναντοῦμε σήμερα ξενόγλωσσα τοπωνύμια καὶ ὀνόματα, ἀλλὰ πῶς ἄντεξε τόσο γενναῖα ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ εἶναι ἄξιοθαύμαστο ὅτι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς διέσωσε μέσα σ' αὐτὸν τὸν κατακλυσμὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ του.

Στὸν κατάλογο ποὺ ἀκολουθεῖ ἔχουν καταγραφῇ ὅλα ἢ σχεδὸν ὅλα τὰ οἰκογενειακά ὀνόματα τοῦ δήμου Εὐρωστίνης καθὼς καὶ τὰ γνωστότερα παρωνύμια. Δὲν ἀκολούθησα διάταξιν κατὰ κατηγορίες (πατρωνυμικά, μητρωνυμικά, ἐθνικά, ἐπαγγελματικά κ.λ.π.), γιατί δὲν εἶναι πάντα σαφὴς ἡ διάκριση καὶ γιατί ὑπάρχει σὲ μερικὲς περιπτώσεις ἐτυμολογικὴ ἀβεβαιότητα.

Ἀπὸ τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ καταλόγου προκύπτει ὅτι τὰ ἐλληνικά οἰκογενειακά ὀνόματα, ἀπὸ τὶς περιόδους τοῦ ἀρχαίου, τοῦ μεταγενέστερου καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἐλληνισμοῦ εἶναι, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὰ τοπωνύμια, τὰ περισσότερα. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια τὰ καθαρῶς ἐλληνικά οἰκογ. ὀνόματα (καὶ παρωνύμια)

μαζί με τὰ σχηματισμένα ἀπὸ ἑλληνικὴ ρίζα, φτάνουν τὸ 68% τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ. Ἀκολουθοῦν τὰ καταγόμενα ἀπὸ ρομανικὲς γλῶσσες (ιδίως ἰταλικά καὶ βενετσιάνικα), ἔπειτα τὰ τουρκικῆς καταγωγῆς καὶ τέλος τὰ ἄλβανικά, ρουμανικά καὶ βλάχικα.

Ἀλλὰ οὔτε οἱ ξενόγλωσσες καταλήξεις παρέμειναν ἀμετάβλητες οὔτε τὸ ριζικὸ μέρος τοῦ ὀνόματος διατηρήθηκε αὐτούσιο, μὲ συνέπεια νὰ δυσχεραίνεται ἡ ἐτυμολογικὴ διερεῦνηση τῶν ὀνομάτων. Κατὰ τὴν μεταφορὰ ξενόγλωσσων ὀνομάτων στὰ ἑλληνικά ἐγιναν μεγάλες ἀλλοιώσεις τόσο στὴ φωνητικὴ ὅσο καὶ στὴ μορφολογία τῶν λέξεων. Τὰ ξένα ἤχηρά *b, d, g* παριστάνονται κανονικὰ μὲ *μπ, ντ, γκ*, ἀλλὰ ὄχι πάντοτε. Σὲ μεγάλη ἔκταση ἐφαρμόσθηκε ὁ ὑποτιθέμενος ἐξελληνισμὸς ἢ ἐξευγενισμὸς τῶν *b, d, g* σὲ *β, δ, γ* ἀναπτύχθηκαν ἢ ἀποβλήθηκαν ἄτονα φωνήεντα ὅπως τὸ *i* καὶ *u* (ου) καὶ σημειώθηκαν πλῆθος ἄλλων φωνητικῶν ἀλλοιώσεων ἢ προσαρμογῶν. Ἐλειτούργησε σὲ μεγάλο βαθμὸ ἡ ἀναλογία καὶ ἡ παρετυμολογία. Μορφολογικά, ὅλα τὰ ξενικά ὀνόματα διαμορφώθηκαν σὲ *-ας* ἢ *-ᾱς, -ης* ἢ *-ῆς, -ος* ἢ *-ός*, ἐλάχιστα σὲ *-ἐς* (στὴν ἐξεταζόμενη περιοχὴ τὰ *Γεωργαλές, Μασιές, Μητρογές, Ντρές, Τσενές*). Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσωμε ὅτι σὲ συσχετισμὸ μὲ τὰ τοπωνύμια (ποὺ μᾶς ἀπασχόλησαν ἄλλοτε), τὰ σλαβικά καὶ ἄλβανικά οἰκογενειακά ὀνόματα εἶναι πολὺ περιορισμένα σὲ ἀριθμὸ, ἐνῶ τὰ τοπωνύμια αὐτῆς τῆς ομάδας κατέχουν τὴν πρώτη θέσιν μετὰ τὰ ἑλληνικά. Στὰ οἰκογενειακά ὀνόματα, μετὰ τὰ ἑλληνικά, ποὺ εἶναι καὶ ἐδῶ στὴν πρώτη θέσιν ἀπὸ ἄποψη ἀριθμοῦ, ἀκολουθοῦν τὰ λατινογενῆ καὶ ἔπονται τὰ τουρκικά. Ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὰ ὀνόματα προσώπων ἐμφανίζει μεγαλύτερη ἀντοχὴ στὴ διείσδυση τῶν βαλκανικῶν ἐποίκων παρ' ὅ,τι στὰ ὀνόματα τόπων.

Ἀκολουθεῖ Ἀλφαβητικὸς Κατάλογος τῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων, στὸν ὁποῖο ἔχουν ἐνταχθεῖ τὰ πιὸ γνωστὰ παρωνύμια, σημειούμενα μὲ ἀστερίσκο. Δὲν δηλώνεται ὁ φέρων τὸ παρωνύμιο, γιατί αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν ἴσως ἐπιθυμητὸ γιὰ τὸν ἴδιο. Ὅπου ἡ πληροφορία γιὰ τὴν ἐτυμολόγησιν ὀνόματος ἀντλεῖται ἀπὸ κάποια ἄλλη πηγὴ, τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως σημειώνεται σὲ παρένθεση π.χ. Ἀνδρ. (Ἀνδριώτης), Μπούτ. (Μπούτουρας), Παπαζ. (Παπαζαφειρόπουλος), Σταμν. (Σταμνόπουλος), Τριαντ. (Τριανταφυλλίδης), Φλ. (Φλῶρος), Χατζ. (Χατζιδάκης). Τὰ ἀντίστοιχα ἔργα τους ἀναγράφονται στὴ Βιβλιογραφία. Παραλείφθηκαν ἀπὸ τὸν ἄλφαβητικὸν Κατάλογον χάριν οἰκονομίας χώρου τὰ ἀπαντῶντα στὴν περιοχὴ ἀλλὰ εὐκόλως ἐτυμολογούμενα (πατρωνυμικά) Ἀλεξίου, Ἀνδρέου, Δημητρίου, Δήμου, Εὐσταθίου, Ἰωάννου, Οἰκονόμου, Παπασπύρου, Παύλου, Πέτρου, Σπύρου, Σταύρου, Σωτηρίου, Χριστοδούλου, καθὼς καὶ τὰ *Γύφτος**, *Ζωγράφος*, *Καλόγερος**, *Μυλωνᾶς*, *Ξένος*, *Παπουτσής*, *Ὀρφανός*, *Ράπτης*, *Ρήγας*, *Στάθης*, *Σαρόνας*, *Σκόρδας**, *Σπανός*, *Φαναράς**, *Χαλκιᾶς*, *Τσαγκάρης*, *Χασάπης*, *Χιώτης*, *Ψωμᾶς*.

Ἀκολουθεῖ ὁ Κατάλογος.

Ἀβράμης*. Ἀβραάμ > Ἀβραάμ -ης > Ἀβρ -άμης με ἔκπτωση τοῦ ἄτονου α καὶ διαμόρφωση κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, πβ. Γαβριήλ > Γαβρήλης. Ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμπρὸς Ἀβραμόγαμπρος - **Ἀγγελετόπουλος**. Παραγωγικὴ σειρὰ: (ἄγγελος) Ἀγγελος ἢ Ἀγγελῆς > Ἀγγελ-έτος > Ἀγγελετ-όπουλος. **Ἀγιούλης***. Ἀπὸ τὸ ἅγιος > ἄγι-ούλης, ὁ παριστάνων τὸν ἅγιο, ὁ ψευτοάγιος. Ὡστόσο δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκλεισθῇ παραγωγή ἀπὸ τὸ Γιούλης (νιός, γυιός, γιούλης) με προθεματικὸ α ὅπως ἀγιούπας (γύπας) Ἀναπολέος (Ναπολέων). **Ἀγουδέρος***. Ἀπὸ τὸν ὁμώνυμο θάμνο ποὺ σχετίζεται ἐτυμολογικὰ (Ἄνδρ.) με τὸ ἀρχ. βουδόρος (= γδάρτης βοδιῶν), τὸ φυτὸ ὑπερωικὸν τὸ οὖλον, ἀγκαθωτὸ καὶ βλαπτικὸ γιὰ τὰ ζῶα, κατάλληλο γιὰ σάρωθρα. **Ἀδάμ**. Τὸ ὄνομα τοῦ πρωτόπλαστου ἀμετάβλητο. **Ἀδάμης**. Ἀδάμ ἑλληνοποιημένο με κατάληξη -ης. Κατὰ Τομπ. ἀπὸ τὸ τουρκ. adam = ἄνθρωπος χρηστός, πβ. ἀντάμης, ἀντάμικος = καλός, λεβέντης. **Ἀδαμόπουλος**, πληθ. Ἀδαμαῖοι. Ἀπὸ τὸ Ἀδάμης, Ἀδάμος με τὴν πανελλήνια (ιδιαίτερα πελοποννησιακὴ) κατάληξη -όπουλος. Κατὰ τὸν Τόλια (σ. 35) οἱ Ἀδαμαῖοι ἦρθαν προεπαναστατικὰ ἀπὸ τὴν Εὐβοία. Στὸν προφορικὸ λόγο ἐκφέρεται Ἀδαμόπλος με σίγηση τοῦ ἄτονου ου, ὅπως καὶ ὅλα τὰ εἰς -όπουλος: Ἀθανασόπλος, Γεωργαντόπλος, Κανελλόπλος, Μελισσαρόπλος κ.ο.κ. **Ἀθανασόπουλος**. Ἀπὸ τὸ (ἀθάνατος, ἀθανασία) Ἀθανάσιος ἢ Ἀθανασίου με κατάλ. -όπουλος. **Ἀλβανός**. Καθαρόαιμος Ἕλληνας, ποὺ κάποιοι πρόγονοί του ἦρθε ἀπὸ ἀλβανόφωνη περιοχὴ. Τὸ ὄνομα Ἀλβανός, Ἀρβανίτης ἔδωσαν στοὺς κατοίκους τῆς γειτονικῆς χώρας βυζαντινοὶ συγγραφεῖς. **Ἀλογογιάννης**. Ἀπὸ τὰ ἄλογο καὶ Γιάννης, ὁ ἀσχολούμενος με τὰ ἄλογα ἢ δυνατός σὰν ἄλογο Γιάννης. **Ἀναγνωστόπουλος**. Παραγωγικὴ σειρὰ: (ἀναγνώστης, τῆς ἐκκλησίας) Ἀναγνώστης > Ἀναγνώστου > Ἀναγνωστ-όπουλος, **Ἀναστασόπουλος**. ἀνάστασις > Ἀναστάσιος ἢ Ἀναστασίου > Ἀναστασ-όπουλος. **Ἀνδρικόπουλος**. Ἀνδρέας > Ἀνδρικός > Ἀνδρικ-όπουλος. Πρῶφ. Ἀντρικόπλος. Ὅπωςδὴποτε σὲ Ἀντρίκο ἐξελίχθηκε τὸ ὄνομα Ἀνδρέας στοὺς ἀλβανόφωνους. **Ἀνδριόπουλος**. Ἀπὸ τὸ Ἀνδρέας, Ἀντριάς με κατάληξη -όπουλος καὶ πιθανὴ ἐπίδραση τοῦ ἀνδρείος. **Ἀποστολόπουλος**. (ἀπόστολος), Ἀπόστολος > Ἀποστόλου > Ἀποστολ-όπουλος. **Ἀργυριάδης**. (ἄργυρος) Ἀργύριος > Ἀργυρίου > Ἀργυρ-ιάδης. **Ἀρφαριώτης**. Ὡς καταγόμενος ἀπὸ τὸ κοντινὸ χωριὸ Ἀρφαρὰ με κατάλ. -ιώτης, πβ. Πυργιώτης, Ρουζενιώτης κ.ἄ. **Ἀσημακόπουλος**. (ἄσήμι) Ἀσημ-ῆς > Ἀσημ-άκης > Ἀσημακ-όπουλος. Τὸ ἄσήμι ἀπὸ τὸ ἀρχ. ἄσημος (= ἀσφράγιστος) ἄργυρος. Πληθ. Ἀσημακαῖοι. **Αὐγερινός**. Ἀπὸ τὸ αὐγή, αὐγινός προῆλθε τὸ Αὐγ-έρης καὶ περαιτέρω Αὐγερ-ινός. Ἴσως ὁμως προῆλθε ἄμεσα ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο ἄστρο τῆς αὐγῆς, τὸν αὐγερινό, σὰν ἐπαινετικὸ παρωνύμιο προσώπου.

Βάγιας. Ἀπὸ τὸ βάγια (βάια τῶν φοινίκων) καὶ τὴν φερώνυμη ἐορτὴ τῶν Βαΐων (τὰ Βάγια). Εἶναι γνωστὸς ὁ προδότης Θανάσης Βάγιας καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Γ. Βάγιας. Ὅμως Βάγιας (ἢ Σπάτας) εἶναι ὄνομα γνωστῆς φάρας ἀλβανικῆς καταγωγῆς (Ποῦλος, σ. 80). Ὀνομαστοὶ ἦσαν οἱ φύλαρχοι Πέτρος Λιώσας καὶ Γκίνος Μπούας Σπάνας ἢ Βάγιας καὶ οἱ ἀπόγονοί του, ποὺ τὰ ὀνόματά τους δόθηκαν σὲ

περιοχές της Πελοποννήσου και Στερεάς (Βάγια Βοιωτίας, Σπάτα και Λιόσια Ἀττικῆς κ.ά.). **Βαλιμήτης**. Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὴ Βαλιμὴ τῆς γειτονικῆς Αἰγιάλειας. **Βαλμᾶς**. Ἀπὸ τὸ *βαλμάς*: ἀλογοβοσκός, καταγόμενο πιθανῶς (Φλ.) ἀπὸ τὸ ρουμανικὸ *valma* = χωρικός. Κατὰ τὸν Τόλια (σ. 35) οἱ Βαλμάδες ἦρθαν προεπαναστατικὰ ἀπὸ τὴ Ρούμελη. **Βασιλακόπουλος** *Βασίλειος* > *Βασίλης* > *Βασιλ-άκος* > *Βασιλακ-όπουλος*. **Βερβενιώτης**. Ὡς καταγόμενος ἀπὸ τὰ Βέρβαινα τῆς Κυνourίας. **Βεργιανίτης**. Ὡς καταγόμενος ἀπὸ τὴ *Βέργιανη* ἢ τὰ *Βεργιανά*. Χωριὸ *Βάργιανη* καὶ στὸ Μακρυγιάννη (σ. 450). **Βεσκούκης**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. *vescicoso* = φλυκταίνωδης, σπυριάρης (μὲ καταβίβασμὸ τοῦ τόνου καὶ ἀποβολὴ τοῦ ἄτονου *i*) ἢ ἀπὸ τὸ ἰταλ. *Vespucci* (πβ. Ἀμέρικο Βεσπούκι, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς Ἀμερικῆς). **Βλαντήης***. Ἀπὸ τὸ *βλαντί* (= πανάδα, κοκκινίλα προσώπου) κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ *βλατίον*, *βλάττη*, λατ. *blatta* = πορφύρα, πορφυρὸ ἔνδυμα. **Βλάχος**. Ὡς λέξη τὸ βλάχος εἶναι σλαβικὸ (*Vlah* = λατινόφωνος: Ἄνδρ.). Ἵσως δόθηκε ἀρχικὰ ὡς παρατσούκλι σὲ κάποιον ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὴ Βλαχία ἢ θεωρεῖται ἀπαίδευτος καὶ ἄξεστος. **Βολιώτης**. Ἐπειδὴ ἦρθε ἢ κατάγεται ἀπὸ τὸ Βόλο. **Βουρβόπουλος**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *Βρούβας*, *Βρουβόπουλος* μὲ μετάθεση τοῦ ρ. Ἀλλὰ *Βουρβά* (ἀγγεῖα τοῦ Βουρβά, ἀττικὰ ἀγγεῖα τοῦ 7. π.Χ. αἰῶνος) εἶναι καὶ τοπωνύμιό τῆς Ἀττικῆς. **Βουρνάζος**. Τὸ *Μπουρνάζος* γίνεται ἀπὸ τὸ τουρκ. *burnuz* = μυταρᾶς (Τριανταφ.). Τὸ Βουρνάζος λόγιος ἐξευγενισμὸς τοῦ Μπουρνάζος. **Βουτσιάδης**. Παραγωγικὴ σειρά: *βυτίον* (= βαρέλι) > *βουτσί* > *Βουτσᾶς* > *Βουτσ-ιάδης*. **Βραχνός**. Πληθ. *Βραχναῖοι*. Ἀπὸ τὸ ἐπίθ. *βραχνός* (ἀρχ. *βράγχος* = βραχνάδα) ἀρχικὰ ὡς παρωνύμιό. Ὑποστηρίχθηκε ὁμως παραγωγή (Σταμν.) ἀπὸ τὸ *Μπράχος* (ἰταλ. *Bracco*), *Μπραχ-ινός* μὲ ἀποβολὴ τοῦ *i*. **Βρούβας***. Ἀπὸ τὴν ἥδη μεσαιων. ἑλλ. λέξη *βρούβα*, τὸ γνωστὸ ἐδώδιμο χορταρικό. Ἀπὸ φράσεις ὅπως «αὐτὸς πάει γιὰ βρούβες» δηλ. εἶναι γιὰ κλάματα, συνάγεται ἴσως ἡ περιπαικτικὴ χρῆσις τοῦ ὀνόματος. **Βυζᾶς**. Πληθ. *Βυζάδες*, χωριὸ *Βυζιάνικα*. Ἀπὸ τὸ *βυζιον* - *βυζι* (ἀρχ. *βύω*, ὅθεν *βυζα* = βύης, μπουφός), ὁ ἔχων προβεβλημένα στήθη (ἢ γυναῖκα *βυζοῦ*). Κατὰ μιὰ διαφορετικὴ ἐκδοχὴ (Σταμν.) ἀπὸ σύντησις τοῦ ξενικοῦ Ἀλεβίζος, Ἀλεβιζᾶς. Στὴν περίπτωσι αὕτη γραπτέον *Βιζᾶς*.

Γαλάνης. Παράλληλος τύπος τοῦ *Γαλανός*. Τὸ προσηγορικὸ *γαλανός* ἀπὸ τὸ γάλα ἢ ἀπὸ τὸ ἀρχ. *γαληνός* (Ἄνδρ.). **Γαλήης***. Ὁχι ἀπὸ τὸ γαλή (γάτα) ἀλλὰ ἀπὸ τὸ *γαλλι* (ἰταλ. *gallo*) = διάνος, κοῦρκος μὲ τὴν ἔννοια ἐλαφρόμυαλος. Οἰκογένεια *Γαλή* καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης). Κατὰ Τομπ. ἀπὸ τὸ τουρκ. *gali* = ἀκριβός. **Γαροῦφος**. Ἀπὸ τὸ *γαρύφαλλο* (ὀρθότ. *γαρίφαλο*, ἰταλ. *garofolo*), *γαρούφαλο* σχηματίσθηκε τὸ *Γαρουφαλῆς* κι ἀπὸ αὐτὸ ὑποχωρητικὰ *Γαροῦφος*. Τοῦτο ὁμως μπορεῖ νὰ προῆλθε ἀπὸ τὸ θηλ. *Γαρούφα* (Γαρυφαλλία) ὡς γυναικωνύμιό. **Γεραρῆς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. *Gerardo*. Οἰκογένεια *Γεράρδη*, *Γεραρδίνη* καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης). Τὸ -ῆς ὅπως στὰ *Κεκερῆς*, *Κουρῆς*. Εἶναι γνωστὸς ὁ *Ζαχολίτης* ὄπλαρχηγὸς Πα-

ναγιώτης Γεραρῆς. Ἄλλα ὀνόματα Εὐρωστινίων ἀγωνιστῶν: Γκολφινόπουλος, Δορμπαράκης, Ζήνης, Κανακάρης, Κολοβελόνης, Κορδοῦλης, Κουσουλός, Λόγιος, Μελισσαρόπουλος, Μούγιος, Μποῦλές, Μυλωνάς, Νιάρος, Τόλιας, Φειδάκης, Χίνος (Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης). **Γεροβασάνης***. Ἀπὸ τὰ γέρος + βάσανα, ὁ πολυβασανισμένος γέρος. Τὸ βάσανο ἀπὸ τὸ ἀρχ. βάσανος = δοκιμασία. **Γέρος***. Αὐτοῦσιο τὸ προσηγορικὸ γέρος (ἀρχ. γέρων). Ἐξ αἰτίας ἀνάλογης φυσιογνωμίας ἢ συμπεριφορᾶς. **Γεωργαλᾶς** (ἢ -λές). Ἀπὸ τὸ Γεώργιος ἢ Γεωργίου μετὰ τὸ ἐπιτακτικὸ ἐπίθημα -αλᾶς, πβ. κρεμανταλᾶς, μαντραχαλᾶς. Τὸ -ές ὅπως στὰ Μασίες, Μητρογές, Τσενές. **Γεωργαντέλος**. Γεώργιος > Γεωργαντᾶς > Γεωργαντ-έλος (ἰταλ. -ello). Τὸ -αντᾶς ἐξέλιξε τοῦ ἰταλ. -ante, ἔλλ. -άντης. **Γεωργαντόπουλος**. Πληθ. Γεωργανταῖοι. Ἀπὸ τὸ Γεώργιος > Γεωργαντᾶς μετὰ τὸ -όπουλος. **Γεωργόπουλος**. Γεώργιος > Γεωργίου > Γεωργ-όπουλος. **Γιαννακούλης** ἢ -οῦλιας. (Ἰωάννης) Γιάννης > Γιαννάκης ἢ -ακός > Γιαννακ-οῦλης ἢ -οῦλιας (ἰταλ. -ullo). **Γιαννόπουλος**. Γιάννης ἢ Γιάννος μετὰ τὴν κατάληξη -όπουλος. **Γιαννούλης**. Ἀπὸ τὸ Γιάννης ἢ Γιάννος μετὰ τὴν κατάληξη -οῦλης. **Γιδάρης***. Ἀπὸ τὸ γίδα (αἶξ, αἰγὸς) > γιδάρης (ὁ αἰγοβοσκός) μετὰ διαμόρφωση κατὰ τὰ εἰς -ος ἢ (Σταμν.) ἀπὸ τὸ ἰταλ. ὄνομα Guido μετὰ τὴν λατινογενῆ κατάληξη -άρος. Πβ. Νιανιάρος, Πουρνιαρόρος. **Γεωργούσης***. Γεώργιος > Γιῶργος > Γιωργούσης, ὅπως Μητρούσης, Πανούσης. **Γιοβᾶς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ τουρκ. yobaz = μεγάλωσμος καὶ ἀγροῖκος, ἀπαίδευτος. **Γιογιός**. Πληθ. **Γιογιαῖοι**. Ἀπὸ τὸ Γιοργιός, χαϊδεονικὸ τοῦ Γιῶργος: Γεώργιος > Γιῶργος > Γιωργῆς ἢ Γιωργός μετὰ ἀποβολὴ τοῦ ρ. **Γιουροῦκος**. Ἀπὸ τὸ γιουρούκης, ἄνθρωπος ἄξεστος, ἡμιβάρβαρος (τουρκ. jürük = ἀκατάστατος, ἀπαίδευτος) μετὰ διαμόρφωση κατὰ τὰ εἰς -ος. Οἱ Γιουροῦκοι ἦσαν λαὸς νομαδικὸς τῆς Ἀσίας. Γιούρουκηδες ἀναφέρει ὁ Μακρυγιάννης (σ. 520) μετὰ τῶν μαχητῶν στὰ Δερεβανάκια. **Γιῶργας**. Βράχυνση τοῦ Γεωργαλᾶς ἢ Γεωργαντᾶς ἢ μεγεθυντικὸ τοῦ Γιῶργος. **Γκανᾶς** ἢ Γκαῖνᾶς. Ὅπως τὸ παράλληλο Γκανῆς ἀπὸ τὸ τουρκ. gani = παραλῆς, πλούσιος. **Γκατσόπουλος**. Ἀπὸ τὸ Γάτσης, Γάτσος μετὰ τὴν κατάληξη -όπουλος. Προήλθαν αὐτὰ (Μπούτ.) ἀπὸ τὸ Γιῶργος, Γιωργάκης καὶ μετὰ τσιτακισμό Γιωργάτσης, Γάτσης. Τὸ γ > g κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀπὸ g ξενικῶν ὅπως Γκίνης, Γκίκας, Γκέκος κ.ἄ. Εἶναι γνωστὸς ὁ στρατηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως Ἀργελῆς Γάτσος καὶ ὁ ἀγωνιστὴς Γατσόπουλος. **Γκέκης**. Πληθ. **Γκεκιάνοι**. **Γκέκηδες** εἶναι, ὡς γνωστόν, μία ἀπὸ τὶς τέσσαρες φυλὲς τῶν Ἀλβανῶν. Εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ οἰκογενειακὸ Γκέκης ξεκίνησε ὡς παρωνύμιο, γιατί ὑπολανθάνει σ' αὐτὸ ἡ ἔννοια ξεροκέφαλος, ἀγύριστο κεφάλι, ἰδίως στὸν τύπο γκέκας. Γκέκηδες, ἀγωνιστὲς τοῦ '21 ἀναφέρει ὁ Μακρυγιάννης (σ. 397). **Γκέκος**. Τὸ Γκέκης (βλ. λ.) διαμορφωμένο κατὰ τὰ εἰς -ος. **Γκολφινόπουλος**. Ἀπὸ τὸ Γκολφίνος (ἰταλ. Golfino ἀπὸ τὸ golfo, ἀρχ. κόλπος) μετὰ τὸ -όπουλος. **Γκουρβέλος**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. curvo = κυρτός, σκυφτός παρήχθη ὑποκορ. curv-ello καὶ ἀπὸ αὐτὸ Κουρβέλος, Γκουρβέλος (τὸ ἀρχικὸ g ἀπὸ συνεκφορὰ τὸν Κουρβέλο). **Γκόλιας**. Ἀπὸ τὸ ἐπίθ. γκόλιος (σλαβ. goli = ἄτριχος,

φαλακρός) με κατάληξη -ας, αρχικά παρωνύμιο. **Γκριέλας**. Όνομα ιταλικής οικογένειας σύνθητες στις Κυκλάδες (Τριανταφ.). **Γλάρος**. Πληθ. *Γλαραίοι*. Από το γλάρος (αρχ. λάρος) το γνωστό θαλασσοπούλι. Πιθ. ξεκίνησε ως παρατσούκλι με την έννοια του άδηφάγος. Δυνατόν ωστόσο να προήλθε από το γλαρός όπως λαμπρός - Λάμπρος, χριστός - Χρίστος. **Γλάστρας**. Πιθ. από το γλάστρα (αρχ. γαστήρ από όπου γάστρα, γλάστρα) πήλινο δοχείο όπου φυτεύονται άνθη. Άλλὰ γλάστρα στην εξεταζόμενη περιοχή είναι και τεχνητή διαμόρφωση στο χείλος του ύδραυλακου που επιτρέπει να περνά ή να μὴν περνά το νερό στο αρδευόμενο αγρόκτημα. Μήπως από αυτό τα Γλάστρας και Γλαστρεής; **Γούτσης***. Πιθ. παράλληλο του *Γούτσιοι*. Τοῦτο ἐτυμολογοῦν (Μπούτ.) ἀπὸ τὸ *Γιῶργος*, *Γιωργούσης*, *Γούσης*, *Γούτσης*. **Γρίβας**. Από το γρίβας (άλβ. grivë) = σταχτι ἄλογο. Ἀπευθείας παραγωγή ἀπὸ τὸ ἰταλ. grigio = γκριζός, φαιός λιγότερο πιθανή. Οἱ *Γριβαῖοι* εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση καὶ ὄχι μόνον. **Γύφτος***. Τὸ παρατσούκλι δόθηκε σὲ κάποιον εἴτε γιατί ἄσχοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σιδηρουργοῦ εἴτε γιατί ἦταν μαυριδερός σὰν τσιγγάνος εἴτε γιατί χαρακτηριζόταν μικροπρεπής καὶ μίζερος. Τὸ γύφτος ἀπὸ τὸ Αἰγύπτιος (Ἀνδρ.).

Δαλαβίρας. Ἀντὶ *Νταλαβίρας*. Πιθ. ἀπὸ τὸ *νταραβέρι* ἢ (μὲ ἀνομοίωση τοῦ ρ) *ντάλαβέρι* = δοσοληψία (ἰταλ. dare-avere = δοῦναι-λαβεῖν) ἢ ἀπὸ τὸ ἀγνώστου ἐτύμου *νταρβίρα*, εἶδος πίπιζας. Στὴν πρώτη ἐκδοχὴ προβληματίζει τὸ i, στὴ δεύτερη τὸ δεύτερο α. **Δάλας**. Λόγιος ἐξευγενισμὸς τοῦ d, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *Ντάλας*, ὅπως στὰ *Δελῆς*, *Δορμπάρης*, *Δούρης*, *Δούσκας*, *Δουρδούμας*. Ἡ λέξη ἀπὸ τὸ τουρκ. *dalas* = φιλόνικος ἢ (Τριανταφ.) *dal* = γυμνός ἢ τέλος τὸ βλάχ. *dală* = ξινόγαλο, δηλ. Ξινογαλαῶς. **Δαλιάνης**. Ἀντὶ *Νταλιάνης*. Πιθ. ἀπὸ τὸ τουρκ. *dalyan* = νταλιάνι, παλιὸ βραχύκανο τουφέκι. **Δαμάλας**. Ἀπὸ τὸ *δαμάλι* ἢ *δαμάλα* (αρχ. δάμαλις) ἴσως ὡς μεγεθυντικά, πβ. *Κεφάλας*. **Δελῆς**. Ἀντὶ *Ντελῆς*. Ἀπὸ τὸ τουρκ. *deli* = τρελὸς καὶ περαιτέρω ἀπόκοτος, παλληκάρι. *Ντελῆδες* ἀποκαλοῦνταν σώματα Τούρκων ἱππέων. Μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κλεφτῶν ποὺ ὑπέστησαν ἄγριο κατατρεγμὸ μετὰ τὰ Ὀρλωφικά ἦσαν καὶ οἱ Γ. καὶ Ἀθ. Ντελῆς ἀπὸ τὰ *Καλάβρυτα* (Κανδ., σ. 89). Χρησιμοποιεῖται ὡς α' συνθετικὸ πλῆθους ὀνομάτων, ὅπως *Δεληγιώργης*, *Δελιχρηστός* κ.ἄ. **Δενδρινέλης**. Παραγωγικὴ σειρά: *δένδρον* > *δένδρο-ινος* > *Δενδρο-ινός* > *Δενδριν-έλης* (ἰταλ. -ello). **Δημάκος**. Ἀπὸ τὸ *Δῆμος* (*Δημήτριος* ἢ *Δημοσθένης*) μὲ τὴν ὑποκορ. κατάληξη -άκος. **Δημακόπουλος**. *Δῆμος* > *Δημ-άκης* ἢ *Δημ-άκος* > *Δημακ-όπουλος*. **Δημητρακέλος**. *Δημήτριος* > *Δημητρ-άκος* > *Δημητρακ-έλος*. **Δημητρακόπουλος**. *Δημήτριος* > *Δημητρ-άκης* ἢ -άκος > *Δημητρακ-όπουλος*. **Δημητρακούλιας**. *Δημήτριος* > *Δημητρ-άκος* > *Δημητρακ-ούλιας* (ἰταλ. -ullo). **Δημόπουλος**. *Δῆμος* ἢ *Δήμας* ἢ *Δήμου* μὲ καταλ. -όπουλος. **Διαμαντίδης**. Παραγωγικὴ σειρά: (*ἁδάμας* - *διαμάντι*) *Ἀδαμάντιος* - *Διαμαντῆς* μὲ τὴν κατάληξη -ίδης. **Διαμαντόπουλος**: (*διαμάντι*) *Διαμαντῆς*, *Διαμαντ-όπουλος*. **Διοχάρης**). Ἀπὸ τὸ *Θεοχάρης* ὅπως *Διοφάνης* ἀπὸ *Θεοφάνης*, πβ. *διολιά* ἀντὶ *βιολιά*. **Δορμπαράκης**.

Ἐντὶ *Ντορμπάρνης*. Τὸ *Ντορμπάρης* (βλ. λ.) μὲ τὴν ὑποκορ. κατάληξη *-άκης*. **Δουρδούμας**. Δύσκολο νὰ βεβαιωθῇ συνάφεια μὲ τὸ τουρκ. *durdurmak* = σταματῶ, ἀναχαιτίζω, ὅποτε θὰ μπορούσε νὰ προκύψῃ μὲ ἀνομοίωση τοῦ ρ., καθὼς καὶ μὲ τὸ ὀρεωνύμιο Δουρδουβάννα, παραφυάδα τοῦ γειτονικοῦ Χέλμου. Ὅπωςδὴποτε δυσετυμολόγητο. **Δούρης**. Ἐντὶ *Ντούρης*. Πιθ. ἀπὸ τὸ *ντοῦρος* = ἴσιος, ἀλύγιστος (ἰταλ. *duro* = σκληρός, τραχύς), διαμορφωμένο κατὰ τὰ εἰς *-ης*. Ἴσως ὁμως σχηματίσθηκε ἀπευθείας ἀπὸ τὸ μεσαιων. ἰταλικὸ ὄνομα *Durus* καὶ *Dur-inus* (Σταμν.). Τὸ παρεμφερὲς *Ντούρας* κατὰ Τριαντ. ἀπὸ τὸ τουρκ. *dür* = μακρινός. **Δούσкас**. Ἐντὶ *Ντούσкас*. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβ. *dushk* = δρῦς ἢ τὸ ρουμαν. *duška* = γουλιά, ρουφηξιά. Οἰκογένεια *Δούσκα* καὶ στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸ 1772 (Ζῶης).

Εὐθυμίοπουλος. Παραγωγικὴ σειρά: (εὐθυμος) *Εὐθύμιος* > *Εὐθυμίου* > *Εὐθυμιο-όπουλος*. **Εὐσταθιάδης**: (εὐσταθής) *Εὐστάθιος* > *Εὐσταθίου* > *Εὐσταθιο-άδης*.

Ζάβαλης. Πληθ. *Ζαβαλαῖοι*. Ἐπὶ τὸ ἐπίθ. *ζάβαλης* (τουρκ. *zavalli* = δύστυχος, κακομοίρης). **Ζάγας**. Πιθ. ἐντὶ *Ζάγγας*, σύντμηση τοῦ *ζαγγανάς* (κουτσοβλ. *jangān*, Σταμν.) = καμπήσιος, ἀρρωστιάρης. **Ζάρας**. Ἐπὸ τὸ *ζαρώνω* > *ζάρα* (= ζαρωματιά, πτυχή), πού παρήχθη πιθ. (Τριανταφ.) ἀπὸ τὸ ἀρχ. *δζος* ἢ κατὰ σύντμηση ἀπὸ ἐκτενέστερο ὅπως *Ζαρόγιαννης*, *Ζαρόκωστας*. Τὸ παράλληλο *Ζάρος* συνάπτουν (Τριανταφ.) πρὸς τὸ σλαβ. *zār* = ἀναμμένο κάρβουνο. **Ζησιμόπουλος**. Ἐπὸ τὸ *Ζήσιμος* (ζῶ, ἔζησα, παράγ. *ζήση*) μὲ κατάληξη *-όπουλος*. **Ζιοζίακας***. Ἐπὸ τὸ κατωτέρω *Ζιοζιόκος* μὲ τὴ μεγεθυντικὴ κατάληξη *-ακας*, πβ. Γιάννακας, Μανούσκακας. **Ζιοζιόκος**. Πιθ. ἐντὶ *Τζιορτζόκος* ἀπὸ τὸ ἰταλ. *Giorgio* (Γεώργιος) μὲ τὴν κατάληξη *-όκος* (ἰταλ. *-occo*) καὶ ἀποβολὴ τοῦ ρ γιὰ εὐφωνία. **Ζίνης** ἢ **Ζήνης**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. βαπτιστικὸ *Gino* ἢ τὸ οἰκογενειακὸ *Gini*. Οἰκογένεια *Ζήνου* καὶ στὴ Ζάκυνθο. Ἡ ὀρθογράφηση μὲ *η* διεκδικεῖ ἀναγωγὴ στὰ ἑλληνικὰ *Ζήνων*, *Ζηνόβιος*. **Ζύρμπας**. Ὅρθότ. *Ζίρμπας*. Πιθ. κατὰ σύντμηση ἀπὸ τὸ *Τσιρίμπας* ἢ *Σιρίμπας* (τουρκ. *ceribaci* = προϋστάμενος). Τὸ πρῶτο μᾶς παραδίδεται ἀπὸ τὸν Καρκαβίτσα (Τριανταφ.), ἐνῶ οἰκογένεια *Σιρίμπας* συναντοῦμε στὴ Ζάκυνθο (Ζῶης). Τὸ *Τσιρίμπας* συντομεύθηκε σὲ *Τσίριμπας* καὶ περαιτέρω σὲ *Ζίρμπας*. **Ζυμβρακάκης**. Ἐπὸ τὸ κρητικὸ *συμπραγός* = δίδυμος (Χατζιδ.) καὶ ἐπομένως ἰσοδύναμο πρὸς τὸ *Μπινιάρης* (ἀρχικὴ μορφή *Σύμπραγ -άκης*).

Θεοδωρόπουλος. Ἡ σειρά *Θεόδωρος* > *Θεοδώρου* > *Θεοδωρο-όπουλος*. **Θεοφανόπουλος**. Παραγωγή: *Θεοφάνης* > *Θεοφάνους* > *Θεοφαν-όπουλος*.

Καβέτσος. Πιθ. ἐντὶ *Γκαβέτσος* ὡς ἐπιτατικὸ τοῦ *γκαβός* (ρουμ. *gavă*) ἥτοι *γκαβός* > *γκαβέτσος*, πβ. στραβ-έτζος = θεόστραβος. **Καγιόπουλος**. *Καγιάς* μὲ κατάληξη *-όπουλος*. Τὸ *καγιάς* ἀπὸ τὸ τουρκ. *kahya* = ἐπιστάτης, ἐπὶ κεφαλῆς. **Καζάνης**. Αὐτὸς πού κατασκευάζει καζάνια, ὁ καζανάς ἢ πού μοιάζει σὰν καζάνι. Τὸ καζάνι ἀπὸ τὸ τουρκ. *kazan* = καζάνι, λεβέτι. **Καζαντζής**. Ὁ κατασκευαστὴς κα-

ζανιών, ὁ λεβητοποιός. Ἀπὸ τὸ τουρκ. kazan, kazançı = καζάνι, καζανάς. Πληθ. **Καζαντζαῖοι**. **Καζής**. Πιθ. ἀντὶ τοῦ Καρζής (τουρκ. karz = δάνειο). Ἕνας Κατζής ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Μακρυγιάννη (σ. 186) ὡς ἀδελφὸς τοῦ Πετρόμπετη Μαυρομιχάλη. **Κάης***. Ἀπὸ τὸ *Κάιν* τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας ἐλληνοποιημένο σὲ -ης. **Καθάριος** ἢ -εῖος. Ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο ἐπίθετο: *καθαρός* > *καθάρ-ιος*. Ὅμως οἱ ὀρθογραφοῦντες μὲ εἰ (Καθάριος) ἀνάγουν τὸ ὄνομα στὴν πολὺ διαδεδομένη κατὰ τὸ μεσαιῶνα αἵρεση τῶν *Καθαρῶν*. Ἕνα Μῆτρο Καθάριο ἀπὸ τὰ Σάλωνα ἐγκωμιάζει γιὰ τὴν ἀνδρεία του ὁ Μακρυγιάννης (σ. 86). **Καϊτσας**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *καϊκι* (τουρκ. kayik) καὶ μὲ τσιτακισμό *καϊτσι* εἶναι λοιπὸν ὁ καϊξής. Ὑποστηρίχθηκε ὁμως (Σταμν.) παραγωγή τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τὸ *Κάος* ἢ *Κάης* ἀντίστοιχα τῶν ἰταλ. Caio, Gaio (Γάιος) μὲ κατάληξη -ίτσας (ἰταλ. -izzi). **Κακαβάς**. Ἀπὸ τὸ *κακάβι* (ἀρχ. *κακ-κάβη*, ὑποκορ. *κακκάβ-ιον*) = χύτρα, τέντζερης. **Καλάης**. Πληθ. *Καλαγαῖοι*. Ἀπὸ τὸ *καλαί* (τουρκ. kalay) = κασσίτερος. **Καλαντζής**. Πληρέστερα *Καλαϊντζής*. Ἀπὸ τὸ τουρκ. kalay, kalayci = κασσίτερος, κασσιτερωτής, γανωτής. **Καλαντζόπουλος**. Ἀπὸ τὸ προηγούμενο *Καλαντζής* μὲ κατάλ. -όπουλος. **Καλέντζος**. Ἡ οἰκογένεια *Καλέντζη* ἔφτασε ἀπὸ τὴν Πόλη στὴν Κύπρο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὰ Ἐπτάνησα (ἀπὸ ὅπου πέρασε στὸ Μοριά). Μὲ τὸ ὄνομα ὡστόσο *Καλέντζι* ὑπάρχουν πολλὰ χωριά, ἐξ ὧν ἓνα στὴν Κορινθία καὶ ἓνα κοντὰ στὴν Πάτρα. Κατὰ τὸν Πουκεβίλ (Σταμν.) τὸ ὄνομα εἶναι σλαβικό. **Καλέσιος**. Πιθ. ἀπὸ τὸ τοπωνύμιο *Καλέσσι* ἢ *Καλέσσα*. Ἀλλὰ βαπτιστικό *Καλέσσα* ἢ *Καλίτσα*, ὑποκορ. τοῦ *Καλή*, ἀπαντᾷ σὲ ἄλλες περιοχὲς (Μπούτ.) καὶ εἶναι πιθανὸν ἀπὸ αὐτὸ τὸ *Καλέσσα* νὰ προῆλθε ὡς γυναικωνύμιο τὸ *Καλέσιος*. **Καλιμίντζος**. Οἰκογένεια *Καλιμιτσο-άνου*, *Καλιμιτσωῶτη*, ποὺ σήμερα ἔχει ἐκλείψει, συναντοῦμε στὴ Ζάκυνθο (Ζώης). Εἴτε συνάπτεται πρὸς αὐτὰ εἴτε ὄχι, τὸ ὄνομα εἶναι ἐτυμολογικὰ δυσερμηνευτο. **Καλλιτέρης**. Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὸ καλλιτέρος ἢ καλύτερος. Σὲ παλιὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῆς περιοχῆς ἀναφέρεται ὡς *Καλίτερας*, *Καληταίρης*, στὴ Ζάκυνθο ὡς *Καλητέρης* (Ζώης), στὴν Κρήτη ὡς *Καλέτερος*. Ἄν ἀποκλεισθῇ ἢ ἀπὸ τὸ καλὸς παραγωγή, θὰ πρέπει ἴσως νὰ συσχετισθῇ μὲ τὸ ἀπὸ ἄλλου γνωστὸ (Τριανταφ.) *Καλεντέρης* (τουρκ. kalandar = ὀπλοῦχος, ἀνέμελος). **Καλιτζέρης**. Πιθ. ὅπως τὸ *Καλλιγᾶς*, *Καλιγέρης* ἀπὸ τὸ ἰταλ. Caliga, caligarius = ἀρβύλα, ἀρβυλοποιός. Ὁ Καρκαβίτσας (Λόγια τῆς πλώρης, σ. 6) μνημονεύει ἓνα σκληρὸ καπετάν Καλιγέρη: “κάλλιο σκλάβος στ’ Ἀλιτζέρι παρὰ μὲ τὸν Καλιγέρη”. **Κάλπη***. Ἀπὸ τὸ ἐπίθ. *κάλπ-ικος* = κατεργάτης, ψεύτικος (τουρκ. kalp = κίβδηλος). **Κανακάρης**. Ἀμετάβλητο τὸ προσηγορικὸ *κανακάρης* (χαϊδεμένος γιός), παράγωγο τοῦ *κανάκι* (λατιν. canis, canicare) μὲ κατάληξη -άρης. **Κανελλάκης**. *Κανέλλης* ἢ *Κανέλλος* μὲ κατάλ. -άκης. Ἀπὸ τὸ *κανέλλα* (ἰταλ. canella < cana) τὸ γνωστὸ μπαχαρικό. **Κανελλακόπουλος**. Ἀπὸ τὸ προηγούμενο μὲ κατάλ. -όπουλος. **Καπέλος**. Ἀπὸ τὸ *καπέλο* (ἰταλ. capello) ἀρχικὰ ὡς παρωνύμιο. **Καπετάνιος***. Τὸ *καπετάνιος* προῆλθε ἄμεσα μὲν ἀπὸ τὸ ἰταλ. capitano (= πλοίαρχος, λοχαγός) ἔμμεσα δὲ ἀπὸ τὸ βυζαν-

τινὸ διοικητικὸ ἀξίωμα «ὁ κατ' ἐπάνω». Δόθηκε ὡς παρανόμι στὸν φέροντα ἐπειδὴ ὑπηρετήσε ὡς βαθμοφόρος στὸ στρατὸ ἢ τὴ χωροφυλακὴ. **Καπετανόπουλος**. Ἀπὸ τὸ *Καπετάνιος* μὲ κατὰλ. -όπουλος ἢ ἀπευθείας ἀπὸ τὸ *καπετανόπουλο*, ὁ γιὸς τοῦ καπετάνιου. **Καπλάνης**. Ἀπὸ τὸ *καπλάνι*, τουρκ. *kaplan* = τίγρις. **Καραβᾶς**. Ἀπὸ τὸ *καράβι* (ἀρχ. *κάραβος*, ὑποκορ. *καράβ-ιον*, εἶδος ἰστιοφόρου). Εἶναι ὁ κατασκευαστὴς ἢ ἐπισκευαστὴς καϊκιῶν. **Καραβέλος**. Ἀπὸ τὸ *καραβέλα*, ἰταλ. *carav-ella*, πορτογ. *carav-ela*, παλιὸ τρικάρτο ἰστιοφόρο. **Καραγιάννης**. Ἀπὸ τὸ πρόθεμα *καρά* (τουρκ. *kara* = μαῦρος) καὶ *Γιάννης* (Ἰωάννης). Τὸ καρά-λειτουργεῖ καὶ ὡς ἐπιτατικό, π.χ. *καράβλαχος*, *καρασεβντάς*. **Καραζέρης**. Νὰ εἶναι ἀντὶ *Γκαραζέρης* (γκαράζ, γαλλ. *garage*) ἢ προήλθε ἀπὸ τὸ *Καρατζᾶς* μὲ κατὰλ. -έρης κατὰ τὰ Καλλιτέρης, Κοσιέρης; **Καρακατσάνης**. *Καρακατσάνοι* ἢ *Σαρακατσάνοι* εἶναι ἑλληνικὴ νομαδικὴ φυλὴ ποιμένων. Πιθ. ἀπὸ τὸ τουρκ. *kara-kacan* = φυγὰς, δραπετὴς (Ἄνδρ.). **Καραμάσης**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβ. *qaramash-e*, ποὺ σημαίνει μεμψίμοιρος, κλαψιάρης. Ἄν ταυτισθῇ μὲ τὸ ἀπὸ ἄλλου γνωστὸ *Καραμπάσης* θὰ ἀναχθῇ στὸ τουρκ. *kara-has* = μαυροκέφαλος (Φλῶρ.). **Καρατζᾶς**. Ὄνομα φαναριώτικης οἰκογένειας πιθανῶς ἡπειρωτικῆς καταγωγῆς. Προήλθε ἀπὸ τὸ τουρκ. *karaça* = μελαχροινὸς (Σταμν.), τὸ δὲ παράλληλό του *Καρατζῆς* ἀπὸ τὸ τουρκ. *karaci* = ληστής (Τριανταφ.). **Καρκαλέτσος***. Ἀπὸ τὸ *καρκαλέτσι* (ἄλβ. *carcalec*), ἢ ἀκριδα. **Καροῦζος**. Πληθ. *Καρουζαῖοι*. Ἀπὸ τὸ ἰταλ. *caruzo* (*caro* μὲ κατὰλ. -uso), ἀγαπητός. *Καροῦσος* εἶναι ὄνομα παλιᾶς οἰκογένειας ἀπὸ τὴ Σικελία ποὺ ἐγκαταστάθηκε στὴν Κεφαλληνία καὶ ἔδρασε στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ ἀργότερα. Τὴ θυγατέρα τοῦ Δ. Καρούτζου Αἰκατερίνη ἔλαβε σύζυγο (1790) ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ὁ Δ. Καρούτζος ὑπῆρξε προεστὸς στὴν Ἀκοβα καὶ πέθανε μὲ ἀπαγχονισμό στὴν Τρίπολη (Κανδ., σ. 136). Ἀπίθανη ἢ προέλευση (τοῦ *Καροῦσος*) ἀπὸ τὸ τουρκ. *kariş* = σπιθαμὴ (Τομπ.). **Καρούκης**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβ. *karroqe* = κάδος, καρδάρα. Τὰ χωριὰ Πιτσᾶ, Λουτρό, ὅπου ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα, ἦσαν μέχρι πρὸ τινων ἐτῶν ἀλβανόφωνα. Λιγότερο πιθανὸς ὁ συσχετισμὸς μὲ τὸ *Καρύκης*, ὄνομα παλαιᾶς ἀθηναϊκῆς οἰκογένειας, ποὺ ἔδωσε στὸν ἰδιωτικὸ ναὸ Ἅγιος Γεώργιος τὴν ἐπωνυμία *Καρύτσης*. **Καρυοφύλλης**. Ἀπὸ τὸ ἀρωματικὸ φυτὸ *καρυοφύλλι* (*καρυόφυλλον* = γαρίφαλο) ἢ τὸ τουφέκι *καριοφίλι* (ἰταλικὴ φάρμα παραγωγῆς τῶν Carlo e Figlio). **Κασκαράς**. Ἀπὸ τὸ ἰταλ. *cascare* = πέφτω ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενο (Ἄνδρ.) *κασκαρίκα* = φάρσα. **Κασκούτας**. Συσχετισμὸς μὲ τὰ λατινογενῆ *κάσκα*, *κασκέτο* δὲν ἐξηγεῖ τὸ καταληκτικὸ -ούτας. Ὡστόσο οὐσιαστικὰ ὅπως βούτα, μαρκούτα κ.ἄ. στηρίζουν τὴν εἰκασία γιὰ ἰταλικὴ καταγωγὴ τοῦ ὀνόματος. **Κάσσιος**. Εἶτε ἀπὸ τὸ λατ. *Cassius*, ἰταλ. *Cassio*, εἶτε βράχυνση τοῦ *Κασσιανός*, ὅπως *Κασσία* τοῦ *Κασσιανή*. **Κατούφας**. Ἄδηλο ἂν ἀπὸ ἓνα *Κατσούφας* (*κατσούφης*, ἀρχ. *κατηφής*) ἢ ἀπὸ τὸ λουλούδι *κατιφές* (τουρκ. *kadife*), ἐδῶ ἐκφερόμενο *κατουφές*. **Κατσαούνης**. *Κατσαούνηδες* εἶναι μία ἀπὸ τὶς φυλετικὲς ὁμάδες τῶν Κουτσοβλάχων ποιμένων τῆς Πίνδου. **Κατσένης***. Ἀντὶ *Κατσάνης* (ἀφοῦ

είναι παρωνύμιο ενός που φέρει το επώνυμο Καρακατσάνης). Τὰ *Κατσάνης*, *Κατσανός* (πβ. *Κατο-αντώνης*) ανάγονται στην ἄλβ. ρίζα *kas-* σκαρφαλώνω (Φλῶρ.) ἢ στο ἐπίσης ἄλβανικό *kasani* = τσιγγούνης. Ἀλλά βλ. καὶ Καρακατσάνης. **Κατσικαλῆς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *κατσίκι* ἢ *κατσίκια* (ἄλβ. *kats*: Ἄνδρ.) μὲ κατάληξη *-αλῆς*. Χωρὶά Κατσίκια, Κατσικάλι σὲ διάφορες περιοχές. **Κατσιούλης**. Ἀπὸ τὸ *κατσιούλα* (ρουμ. *căciula*) = σκούφια ἢ ἀπευθείας ἀπόδοση τοῦ ἱταλ. *Cazzuli*. Προφερόμενο *Κατσούλης* χωρὶς οὐράνωση τοῦ *ts* συνάπτεται ἴσως πρὸ τὸ *κασι*, *κατσιούλι* = γάτα, γατί. **Κατσουλιέρης***. Ὅπως τὸ προηγούμενο ἀπὸ τὸ *κατσιούλα* μὲ κατάληξη *-ιέρης* ἢ ἀπευθείας ἀπὸ τὸ λοφιοφόρο πουλί *κατσουλιέρης*, ὁ κορυδαλλός. **Κανκᾶς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *κανκί* (*κανκίον* < *καύκη*), ξύλινο πινάκιο ἢ ἀπὸ τὸ *καῦκος* (*κανχῶμαι*, *κανκιέμαι*) = ἐραστής, ἀγαπητικός. **Καφές**. Εἴτε ἀπευθείας ἀπὸ τὸ *καφές* (γαλλ. *café*, τουρκ. *kahve*) εἴτε ὑποχωρητικῶς ἀπὸ τὸ Καφετζῆς, Καφετζόπουλος. **Καψάλης**. Σειρά: *καίω*, *ἐκαυσα*, *ἐκαψα* > *καψάλα* > *Καψάλης*. **Κεκερῆς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *κεκῆς* (τουρκ. *keke*) = βραδύγλωσσος μὲ κατάληξη *-ρῆς* ὅπως Βεγλερῆς, Γεραρῆς. **Κελαϊδίτης**. Ἀπὸ τὸ *κελαϊδῶ*, *κελαϊδισμα* παρήχθη *Κελαϊδῆς* καὶ περαιτέρω *Κελαϊδίτης*. Τὸ *κελαϊδῶ*, ὀρθότ. *κελαηδῶ*, ἀπὸ τὸ ἀρχ. *κελαδῶ* μὲ ἐπίδραση τοῦ ἀηδόνι (Ἄνδρ.). **Κελλάρης**. Ἀμετάβλητο τὸ προσηγορινὸ *κελλάρης* (λατ. *cella* > *cellarius*), ἀποθηκάρχος μοναστηριοῦ, οἰκονόμος. **Κέρτσος**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβ. *këriçi* = πουλάρι. **Κεσές**. Ἀμετάβλητο τὸ οὐσιαστικὸ *κεσές* = δοχεῖον γιαούρτης (τουρκ. *kese* = σακκούλα), χωρὶς ν' ἀποκλείεται παραφθορὰ τοῦ συνήθους τουρκ. ὀνόματος *Κιοσέ*. **Κεφάλας** ἢ **-λᾶς**. Ἀπὸ τὸ *κεφάλια*, μεγεθυντικὸ τοῦ *κεφάλι* (ἀρχ. *κεφαλῆ*). **Κέφαλος**. Ἀπὸ τὸ γνωστὸ ψάρι μογίλος ὁ κέφαλος ἢ καὶ αὐτὸ μεγεθυντικὸ τοῦ κεφάλι. **Κιαφᾶς** (πρόφ. *Τσιαφᾶς*). Ἰσως ἀπὸ τὸ ἰδιωματικὸ *τσιάφος* = ἄγριος (Μπούτ.) ἀγνώστου ἐτύμου. **Κίλιας**. Πιθ. *Κοίλιας* ἀπὸ τὸ *κοιλιά* ἦτοι *κοιλαράς*, ἀλλὰ προβληματίζει τὸ παροξύτονο. **Κιούσης** (προφ. *Τσιούσης*). Πιθ. ἀπὸ τὸ ἱταλ. ὄνομα *Chiussi* (Σταμν.). Ἀλλὰ τὸ *κιούσης* στοὺς ἄλβανόφωνους σημαίνει ἐπίσης χτίστης (Μιχαήλ σ. 69). **Κίσσας**. Ἀπὸ τὸ *κίσσα*, τὸ γνωστὸ φλύαρο πουλί. Κατ' ἄλλη ἐκδοχὴ ἀπὸ τὸ τουρκ. *kesiş* = καλόγερος ἢ παπὰς τῶν χριστιανῶν (Τριαντ.). **Κιτσόπουλος**: Χρῖστος > Κίτσος > Κιτσόπουλος. Τὸ *Κίτσο* εἶναι παραφθορὰ τοῦ Χρῖστος στοὺς ἄλβανόφωνους. **Κλαδοῦχος**. Στὸ κοινὸ αἶσθημα ἀπηχεῖ ὡς *κλαδευτής*. Ὅμως ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μαρτυρεῖται τύπος *κλαδοῦχος* ἀντὶ *κληδοῦχος*, *κλειδοῦχος* (= *κλειδοκράτορας*). **Κλάντζας***. Ἀπὸ τὸ *κλάνω* (ἀρχ. *κλάω*, ἀόρ. *ἐκλασα*) *πέρδομαι*. Λόγω τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου νὰ *πέρδετα* συνεχῶς, ἀκόμη καὶ κατὰ παραγγελίαν. **Κλουτσινιώτης**. Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὶς *Κλουκίνες* ἢ *Κλουτσίνες*, τὰ *Κλουκινόχωρια* τῶν Καλαβρύτων. **Κλώσσης**. Δύσκολο νὰ βεβαιωθῇ ἂν εἶναι ἀπὸ τὸ *κλωσσῶ*, *κλώσσα* ἢ τὸ *κλώσσι* (*κρόσσι*, ἀρχ. *κροσσός* = *θύσανος*). **Κοκιόπουλος**. Ὑποτιθέμενος ἐξευγενισμὸς τοῦ *Κῶττος* (*Κώστας*) μὲ κατάληξη *-όπουλος*. **Κόκκαλης**. Ἀπὸ τὸ *κόκκαλο* (ἀρχ. *κόκαλος*) μὲ κατάληξη *-ης* ἢ κατὰ σύντμηση τοῦ *Κοκκαλιάρης*. **Κοκοντής**. Πιθ. ἀντὶ

Κοκοντίνος από τὸ ἰταλ. *Coccon-ito* (Σταμν.) μὲ κατάληξη *-ῆς* καὶ ἀποβολὴ τοῦ ἄτονου *i*. **Κολίνος***. Ἀπὸ τὸ *Νικολῆς*: *Νικόλας* > *Νικολός* ἢ *Νικολῆς* > *Νικολ-ίνος* > *Κολίνος*. **Κολοβελόνης**. Τὰ συνθετικά τοῦ ὀνόματος εἶναι προφανῆ. *Κωλοβελόνης* εἶναι καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν *Καλικαντζάρων*. Ἀλλὰ τὸ *κολο-* ἀνάγουν πολλοὶ στὸ *Νικολο-*, π.χ. *Κολοκοτρώνης* εἶναι ὁ *Νικολός* (ἢ *Κόλιας*) *Κοτρώνης*. Ὁ *Γιάννης Κολοβελώνης* ἦταν μεταξὺ τῶν *καπεταναίων* ποὺ συγκεντρώθηκαν στὴ *Λευκάδα* γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πόλη κατὰ τὴν *πολιορκία* τῆς ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασά, 1807 (Κανδ. σ. 369). **Κολοκυθᾶς**. Ἀπὸ τὸ *κολοκύθι*, *κολοκύθα* (ἀρχ. *κολοκύνθη*), *πιθ.* γιὰ τὴ σωματικὴ διάπλαση ἢ ἄλλη ιδιότητα, μὲ καταβίβασμό τοῦ τόνου κατὰ τὰ εἰς *-ᾶς*. **Κολύβρας**. Ἀβέβαιη ἡ σχέση εἴτε μὲ τὰ *κολίβριον* (εἶδος πουλιοῦ) εἴτε δὲ τὸ *κολυμπριά* (*πολυμοβρία*). **Κόντης**. Ἀπὸ τὸ προσηγορικὸ *κόντες*, *κόντης* (ἰταλ. *conte* = *κόμης*). Λειτουργεῖ ὅμως καὶ ὡς σύντμηση τοῦ *Κοντοχριστόπουλος*. **Κοντοχριστόπουλος**. Ἀπὸ τὸ *κοντός* καὶ *Χρῖστος* μὲ κατάληξη *-όπουλος* ἢ ἄμεσα ἀπὸ τὸ *Κοντοχρῖστος* μὲ προσθήκη τοῦ *-όπουλος*. **Κόρας**. Ἀπὸ τὸ *κόρα* = *φλούδα ψωμοῦ*. Τὴ λέξη συναντοῦμε καὶ στὸν Ἡσύχιο μὲ τὸ ἐρμηνεῖα «ἄρτου φλόγωμα», ἀλλὰ ὑπάρχει μὲ τὴν ἴδια σημασίαν καὶ τὸ *σλαβ.* *κοга*. Ἴσως ὅμως ἔχουμε σύντμηση ἐνὸς *Κόρακας* ἢ *Κοράκης*. **Κοραῆς***. Ἀγνωστο πῶς δόθηκε στὸν φέροντα ὡς *παρατσούκλι* τὸ ὄνομα τοῦ σοφοῦ *Διδασκάλου* τοῦ *Γένους*. **Κορδῆς**. Ἀπὸ τὸ *κόρδα* (*λατ.* *chorδα*, ἀρχ. *χορδή*), ἀπὸ ὅπου καὶ τὰ *κορδώνομαι*, *κορδωτός*. Ὄνομα παλαιοῦ προεστοῦ τῆς *περιοχῆς*. **Κορδούλης**. Ἀπὸ τὸ *Κορδῆς* μὲ τὸ ὑποκοριστικὸ *-ούλης*. **Κοσσέρης**. *Πιθ.* ἀπὸ τὸ ἰταλ. καὶ ἄλβ. *coshere* = *κυψέλη* (*πβ.* *Κουβέλης*) ἢ τὸ *cassere* = *ταμίας*. **Κοτρώτσος**. Οἰκογένεια *Κοτρώκη* στὴ *Ζάκυνθο* (*Ζώης*). Ἡ ἐξέλιξις *Κοτρώκης* > *Κοτρώτσης* > *Κοτρώτσος* εὐλογη. **Κούκιος**. Τὸ *παρεμφερές* *Κούκης* ἀνάγεται (Σταμν.) στὸ ἰταλ. *βαπτιστικὸ Cucco*. Ἀπὸ αὐτὸ προήλθε ἴσως τὸ *Κούκιος* μὲ ἐπίδραση τοῦ *πληθυντικοῦ* *Κουκαῖοι* ποὺ προφέρεται ἐδῶ *Κουκιαῖοι*. Στὰ *δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα* τῆς *μονῆς* τοῦ *Προφήτου* Ἡλιοῦ συναντοῦμε τὸ *Κοῦκος* (*Ἀναστάσης Κοῦκος*), ὅχι τὸ *Κούκιος*, ποὺ φαίνεται ὅτι *πλάστηκε* ἀργότερα ἀπὸ τὸν *πληθ.* *Κουκιαῖοι*. Ἀπὸ *μερικοὺς* ἢ λέξη θεωρεῖται *ἀλβανικῆς ἀρχῆς* (*kuqi* = *κόκκινος*). **Κουλαμᾶς**. Δυσερμηνευτο. Ἀπὸ τὸ *καταληκτικὸ μέρος* (*πβ.* *μπαγλαμᾶς*, *καρσιλαμᾶς*) *εἰκάζεται* *τουρκικὴ καταγωγή* τοῦ ὀνόματος. Ἀλλὰ *βλ.* καὶ *Κουλῆς*. **Κουλῆς**. Ἴσως ἀπὸ τὸ *τουρκ.* *kule* (*κουλές*, *πύργος*) ἢ τὸ ἐπίσης *τουρκ.* *kula* (= *κοκκινوترίχης*), ἂν δὲν εἶναι *βράχυνση* *κάποιου* *Κουλοχέρης* ἢ *Κουλόγιωργος* ἢ ἄλλου σύνθετου ἀπὸ τὸ *κουλός* (*ἀνάπηρος* *στά ἄνω ἄκρα*). **Κούνης**. *Πληθ.* *Κουνιάνοι*. Ὁ *Vasmer* ἐτυμολογώντας τὸ *τοπωνύμιον* τῆς *περιοχῆς* *Κουνιάνικα* τὸ ἀνάγει στὸ *σλαβ.* *konj* = *ἵππος*. Ἴσως εἶναι *λοιπὸν* *σλαβ. καταγωγῆς*. *Τοπωνύμιον* *Κουνιάδες* (ἀπὸ *οἰκογ.* *Κούνιας*) *ἀπαντᾷ* *στὴν Κέρκυρα* (*Τρυφ.*). **Κουρῆς**. Ἀπὸ τὸ *ἐνετ.* *Querin*, *Κουερίνης*, ὅπως *Μαρίνης-Μαρῆς* ἢ (*Τομπ.*) τὸ *τουρκ.* *kuğu* = *στεγνός*, *σκληρός*. Οἰκογένεια *Κουρῆ* καὶ *στὴ Ζάκυνθο* (*Ζώης*). **Κουρουντᾶς**. Ἀπὸ τὸ *κουρκούτι* = *χυλός*, *ἀγνώστου ἐτύμου*. **Κουρετής**.

Πιθ. από τὸ ἰδιωμ. *κουρτέσα* (ἰταλ. *cortezza* = βραχύτητα), ποὺ σημαίνει γυναίκα βραχύσωμη, κουτοστούπα, ὡς γυναικωνύμιο ἢ τὸ ἰταλ. *cortese* = εὐγενικός, ἀνοιχτοχέρης, ἀφοῦ ἀπαντᾷ καὶ ἰταλ. ὄνομα *Cortesi* (Μπούτ.). **Κουρτζής**. Πληθ. *Κουρτζαῖοι*. Πιθ. από τὸ τουρκ. *kiŕkzi* = γουναράς. Ἀπὸ ἄλλη τουρκ. ρίζα παραγόμενο, τὸ ὄνομα σημαίνει (Φλώρ.) στρατιώτη τοῦ παλαιοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ σιδερόζωστον. Τὸ εὐφωνότερο *Κουρουτζής* ὁ Τομπ. ἀνάγει στὸ τουρκ. *kuŕu* = σκληρός, τραχύς. **Κουσουλός**. Ἀπὸ τὸ ἐπίθ. *κουζουλός*, ἥδη μεσαιων. ἑλληνικὸ ποὺ σημαίνει τρελός. Ἄν ὅμως συσχετισθῇ μὲ τὸ ἀπὸ ἄλλου γνωστὸ *Κούσουλας*, θὰ ἀναχθῇ στὸ *κόνσολας* (ἰταλ. *console* = πρόξενος). **Κουτρούλης**. Ἀπὸ τὸ *κουτρούλης* (κούτρα) = φαλακρός, κασίδης ἢ τὸ *κούτρουλος* = ἀκέφαλος, κοφοκέφαλος. Πβ. καὶ *κουτρούλι* = κωνοειδὴς σωρὸς χώματος. Δυνατὸν ἐν τούτοις νὰ προῆλθε ἀπὸ τὸ *Κούτρας* μὲ τὴν ὑποκορ. κατάληξη *-ούλης*. **Κουτρομπής**: (κούτρα) *Κούτρας* > *Κουτρούμπας* (πβ. *Καρούμπας*) *Κουτρομπής* (πβ. *Κουμπής*). Ἄς σημειωθῇ ὅτι *Κουτρούμπας* εἶναι τὸ ὄνομα διάσημης Οὐγγαρέζας ὑψιφώνου. *Κουτρομπᾶοι* ἀγωνιστὲς μνημονεύονται ἀπὸ τὸ *Μακρυγιάννη* (σ. 297). **Κουτσουγέρης***. Πρῶτο συνθετικὸ *κουτσός*, δεῦτερο *γέρως* ἢ *χέρι* (ἐπομένως κοψοχέρης). **Κουτσούκος**. Ἀπὸ τὸ τουρκ. *kuşuk* = μικρόσωμος, κοντούλης. Ἡ προέλευση ἀπὸ τὸ *Κῶτσος*, *Κωτσ-όκος* λιγότερο πιθανή. **Κοφινᾶς**. Ἀπὸ τὸ *κοφίνι* (ἀρχ. *κόφινος*) = καλάθι, ὁ κατασκευαστὴς ἢ πωλητὴς καλαθίων. **Κραβαρίτης**. Καὶ *Γκραβαρίτης*. Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὰ *Κράβαρα* τῆς Εὐρυτανίας. **Κρούσιας***. Πιθ. ἀπὸ τὸ *Κυρ-ούσης* μὲ ἀποβολὴ τοῦ ἄτονου *i* καὶ κατάληξη *-ας*. Ὅμως τοπωνύμια ὅπως *Κρούσια Μπαλκάν* (πρόβουνος τοῦ Μπέλες) πιθανολογοῦν σλαβικὴ προέλευση τοῦ ὀνόματος. **Κυριακόπουλος**. Ἀπὸ τὸ *Κυριάκος* ἢ *Κυριακός* ἢ *Κυριακοῦ* μὲ κατάλ. *-όπουλος*. **Κυριάκος**: (*κῦρος*) *κύριος*, *Κύριος* (ὁ Χριστός) > *Κυρι-ακός* > *Κυριάκος*. Ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι συντόμευση τοῦ *Κυριακόπουλος* ἢ *Κυριακίδης*. **Κρίτης***. Μαζὶ μὲ τὸ *Τσίκιλης** καὶ *Φίκιλης** εἶναι τὰ μόνα στὴν περιοχὴ προπαροξύτονα οἰκογενειακὰ σὲ *-ης*, ὅλα παρωνύμια. Κατὰ πληροφωρίαν ὁμοχώριων ὅταν κάποιος ἐκλήθη νὰ εἰπῇ στὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωριοῦ τὸ “Πιστεύω”, εἶπε ἀπὸ ἄγνοια ἢ παραδρομῇ: *Πιστεύω εἰς ἓνα θεό, πατέρα παντοκρίτην*. Αὐτὸ τοῦ φόρτωσε τὸ παρὰ νόμι. **Κωστόπουλος**: *Κωνσταντῖνος* > *Κώστας* > *Κωστ-όπουλος*. **Κωτσαρέλης***: *Κώστας* > *Κῶτσος* > *Κώτσα-αρος* > *Κωτσαρ-έλης*. *Κότσο* εἶναι ἐξέλιξη τοῦ *Κώστας* στοὺς ἀλβανόφωνους.

Λαγός*. Ἀμετάβλητο τὸ προσηγορικὸ (*λαγός* < *λαγῶς*) γιὰ τὴν ταχυποδία κάποιου προγόνου ἢ γιὰ τὴν ἰκανότητά του νὰ ξεφεύγῃ. **Λαζανᾶς**. Πληθ. *Λαζανιάνοι*, συνονικία *Λαζανιάνικα*. Ἀπὸ τὸ *λαζάνι* (ἰταλ. *lasagnia*) εἶδος ζυμαρικών. Ἡ παραγωγή τοῦ *λαζάνια* ἀπὸ τὸ ἀρχ. *λάσανον* = σχάρα, πυροστιὰ ὄχι πειστική. Οἰκογένεια *Λαζάνη* καὶ στὴ *Ζάκυνθο*. **Λάζαρης**. Σειρά: *Ἐλεάζαρ* > *Λάζαρος* > *Λάζαρης*. **Λαλιώτης**. Ἀπὸ τὸ *Λάλα*, χωριὸ τῆς Ἡλείας. **Λάλος**. Πληθ. *Λαλαῖοι*. Ἀπί-

θανη ή ταύτιση με το λόγιο λάλος = φλύαρος. Ίσως από το (τουρκ. lala) λαλός = θεός ή το αλβ. lalë = πατέρας ή κουνιάδος. Οικογένεια Λάλου ως παρωνύμιο και στη Ζάκυνθο (Ζώης). Άς σημειωθεί ότι το Λιόλιο είναι και εξέλιξη του Ήλίας στ' αρβανίτικα (Μιχαήλ σ. 153). **Λαμπρινός**. Σειρά: λαμπρός, θηλ. λαμπρή > Λάμπρη (το Πάσχα) > Λαμπρινή (ήμέρα) > Λαμπρινός ως γυναικωνύμιο. **Λάτσινος**. Οικογένεια Λατίνου και Λάτση στη Ζάκυνθο (Ζώης). Από το πρώτο ή το δεύτερο ή με αλληλεπίδραση των δύο προήλθε το Λάτσινος. Ίσως στη λέξη υπόκειται ή ρίζα του ιταλ. lazzo = θηλιά ή lazzi = χειρονομίες. **Λέβας***. Πιθ. όπως το Λέφας από το ιταλ. Leo (έλλ. Λέων) με κατάληξη -ας (Λέας) και ανάπτυξη χειλικού μεταξύ των δύο φωνηέντων (Σταμν.). Κατά το κοινό αίσθημα από την κραυγή λέβα (ιταλ. levare) δηλ. τράβα το δίχτυ, των ψαράδων. **Λειβαδίτης**. Από το (λιβάδι) Λιβάδι ή Λειβαδιά, (υπόκειται ή ρίζα του αρχ. λείβω, οὖς. λιβάς). **Λιάρος**. Από το επίθ. λιάρος (π.χ. λιάρο γίδι) = στικτός, παρδαλός, που ανάγεται στο κουτσοβλ. liara ή το αλβ. liarë με την ίδια σημασία. **Λιάσκος**. Οικογένεια Λιάσκου και στη Ζάκυνθο θεωρούμενη Ήπειρωτικής καταγωγής. Είναι πολύ πιθανή ή προέλευση, με αποβολή του αρχικού άτονου i, από το Ήλιάσκος, Ήλιάσκου (ρουμ. Iliascu). **Λινάρδος**. Από το ιταλ. Leonardo θεν Λεονάρδος > Λιονάρδος > Λινάρδος (Μπούτ.). **Λιόντας**: λέων >λέοντας > λιώντας > Λιόντας. Αρχικά θά λειτούργησε ως παρωνύμιο. **Λιόρδος**. Πιθ. από το λόρδος με ούρανωση του λ κατ' αναλογία των Λιόντας, Λιούρος. **Λιούρος***. Οικογένεια Λιούρη και στη Ζάκυνθο ως παρανόμι άλλου (Ζώης). Λιουραίοι ονομάζονταν χλευαστικά εκεί οι αντίπαλοι των Λομβαρδιανών. **Λίτσας**. Χαϊδευτικό του Χαρίσιος με την ακόλουθη εξέλιξη: Χαρίσιος > Χαλίσιος > Χλίτσας > Λίτσας (Μπούτ.). "Ομως γιατί όχι από το Χαρίκλεια > Χαρικλίτσα > Λίτσα ως γυναικωνύμια. Ένας Μητρο Λίτζος, αγωνιστής αναφέρεται από το Μακρυγιάννη (σ. 277). **Λόγιος**. Λόγιος, Λογιώτατος ήταν τιμητικός τίτλος υπαλλήλου που εργαζόταν κοντά στους δημογέροντες (Τριανταφ.). Είναι ωστόσο πιθανόν το όνομα να παρήχθη από το λέγω στη σημασία του διαλέγω που ένυπάρχει στις φράσεις «κάθε λογής» και «λογιών λογιών». Στην περίπτωση αυτή Λόγιος ίσον Διαλεχτός. **Λόζος***. Ίσως από το Λοΐζος (γαλλ. Louis, ιταλ. Luigi), αν και το τονιζόμενο i δύσκολα εκπίπτει. Ενδέχεται πάλι να προήλθε από σύντμηση κάποιου λατινογενούς σε -loso, όπως π.χ. geloso, famoso. **Λουζιώτης**. Ο προερχόμενος από το γειτονικό Λούζι, πβ. Βερβενιώτης, Λαλιώτης. Το Λούζι είναι ως λέξη σλαβικής καταγωγής. **Λουκόπουλος**. Από το Λουκάς, υποχωρητική μορφή του Λουκιανός με κατάληξη -όπουλος. **Λυμπερόπουλος**. Από το Λυμπέρης (ιταλ. libero) Λιβέριος > Λιμπέριος > Λιμπέρης με κατάλ. -όπουλος. Το υ από παρετυμολογικό συσχετισμό προς το Όλυμπος ή άλλη όμοχη λέξη. **Λυπημένος**. Μετοχή του λυπούμαι, λυπᾶμαι ουσιαστικοποιημένο. Προφανώς ξεκίνησε ως παρωνύμιο.

Μαγκανιᾶς. Ἀπὸ τὸ οὐσιαστ. *μάγκανα* (ἰταλ. *magagnia* = κακία, πονηρία) ἢ τὸ *μαγγάνι* (ἄρχ. *μάγγανον*) μηχανὴ ἀνέλκυσης νεροῦ ἀπὸ τὸ πηγάδι. **Μακρόπουλος.** Ἀπὸ τὸ *Μακρῆς* (μακρὸς, μακρὺς) μὲ κατάλ. -όπουλος. **Μανέτας.** Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. *manetta* = δράξ, χούφτα. Τὸ ὄνομα εἶναι πολὺ διαδεδομένο στὰ νησιά (ἡ ρίμα τοῦ Μανέτα). **Μαντζίκος.** Πιθ. ἀπὸ τὸ *μάντζα* (κουτσοβλ. *mantza* = φαῖ, πβ. ἰταλ. *mangiare*). Ἀμεσώτερο ἀπὸ ἓνα *Μάντζος* μὲ κατάλ. -ίκος (ρουμ. -icu) ὅπως Ἀντρέϊκος, Μιμίκος, Παμίκος. **Μανωλόπουλος.** Πληθ. *Μανωλαῖοι*. Ἐμμανουήλ > *Μανουήλ* -ης > *Μανώλης* (ὀρθότ. *Μανόλης*) > *Μανωλ-όπουλος*. **Μαραμαθᾶς.** Πιθ. ἀπὸ τὴν χαιρετιστήριον εὐχὴ *Μαρῶν -αθά* (Δ' Κορ. 16, 22) στὴν ἀραμαϊκῇ, ποὺ σημαίνει: Ὁ Κύριος ἔρχεται! Τὸ ν ἀφομοιώθηκε πρὸς τὸ μ. **Μασιές***. Πιθ. ἀπὸ τὸ *μάσια* ἢ *μασιά* = πυράγρα μὲ καταληκτικὸ -ές ὅπως στὰ Μητρογές, Τσενές. Τὸ *μασιά* ἀπὸ τὸ τουρκ. *maşa* (ἄνδρ.). **Μαυρίκης.** *Μαῦρος* > *Μαυρ-ίκης* (λατ. -icius). **Μαυριόπουλος.** *Μαῦρος* > *Μαυριᾶς* > *Μαυρι-όπουλος*. **Μαυρόπουλος.** *Μαῦρος* > *Μαυρ-όπουλος*. Ἡ λέξις *μαῦρος* ἀπὸ τὸ ἀρχ. *ἄμαυρος*. **Μελισσαρόπουλος.** Σειρά: *μέλισσα* > *μελισσάρης* > *Μελισσάρης* > *Μελισσαρ-όπουλος*. Πληθ. *Μελισσαραιῖοι*, *μαχαλᾶς Μελισσαραιῖκα*. **Μεντζελίδης.** Ἀπὸ τὸ *Μπενιζέλος* ἢ *Μπενιτζέλος* > *Μεντζέλος* μὲ κατάλ. -ίδης. Τὸ ἀρχικὸ *Μπενιζέλος* ἢ ἀπὸ τὸ ἰταλ. ὄνομα *Benicelli* (Σταμν.) ἢ (Τριανταφ.) τὸ τουρκ. *mençli* (= κατάλυμα) ὅθεν τὸ *μεντζίλιο* = ταχυδρομικὸ σύστημα μὲ ἄλογα. **Μεντζελόπουλος.** Πληθ. *Μεντζελαῖοι*. *Μεντζέλος* μὲ κατάλ. -όπουλος. **Μερίτας.** Ἀπὸ τὸ *μερτικό* (μεσαιων. *μεριτικόν*) = μερίδιο. Ἦδη στὴν ἀρχ. ἑλλ. ἀπαντᾷ τὸ *μερίτης* (=μεριδιοῦχος) καὶ τὸ *μεριτεύομαι* (=διαμοιράζομαι). **Μεταξᾶς.** Ἀπὸ τὸ *μέταξα* > *μετάξι* > *μεταξ-ᾶς* χωρὶς μεταβολὴ ὅπως *Ψαράς*, *Ψωμᾶς*. **Μητρελιᾶς.** *Δημήτριος* > *Μήτηρος* > *Μητρ-έλης* > *Μητρελιᾶς*, ὅπως *Καλιᾶς*, *Κανκᾶς* κ.ἄ. Ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ προέλευσις ἀπὸ τὸ *Μητρολιᾶς* (Ἠλίας τοῦ Μήτρου). **Μητρογές.** Διαμορφώθηκε κατὰ τὰ εἰς -ές (Γεωργαλές, Μασιές, Τσενές) ἀπὸ ἓνα ἀρχικὸ *Μητρο-* μὲ ἄγνωστο β' συνθετικόν. **Μισύρης.** Ὁρθότ. *Μισίρης*. Αὐτὸς ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὸ *Μισίρι* (ἀραβ. *Misir*) δηλ. τὴν Αἴγυπτον ἢ ἔχει ἄλλη σχέση μὲ αὐτό. **Μίχαλος.** *Μιχαήλ* > *Μιχάλης* > (μεγεθ.) *Μίχαλος* πβ. *κέφαλος*, *βούβαλος*. **Μίχος.** *Μιχαήλ* > *Μιχάλης* > *Μίχ-ος* (τὸ βαπτιστικὸ ὡς ἐπώνυμο). **Μούγιος.** Μούγιος εἶναι καὶ οἰκογένεια Ἀλβανῶν ἢ ἁλβανόφωνων πολεμιστῶν (*Μιχαήλ* σ. 182). Καθὼς ἀπαντᾷ καὶ δαλματικὸ ὄνομα *Muio* (Σταμν.), εἰκάζεται ἁλβανικὴ καταγωγὴ τοῦ ὀνόματος. **Μουλαράς***. Ἀπὸ τὸ *μουλάρι* (*μούλα*, λατ. *mulus*), ὁ συνοδὸς *μουλαριῶν*. Ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμπρός. *Μουλαρόγαμπρος*. **Μουργόγιαννης***. Δεύτερο συνθετικὸ *Γιάννης*. Πρῶτο συνθετικὸ *μούργος* (πβ. *μούργα*, ἀρχ. *ἁμόρη*) = μαῦρος σκύλος καὶ ἀπλῶς μαῦρος, σκοτεινόχρωμος. **Μουσκής.** Πιθ. ἀπὸ τὸ ἀρωματικὸ φυτὸ *μόσχος* - *μόσκος* ἔχουμε: *Μόσχος* > *Μοσχῆς* > *Μοσκής* > *Μουσκής* (μὲ κώφωση τοῦ ο σέ ου). Γνωστὸ καὶ τὸ ἐπώνυμο τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου: *Μοῦσκος*. **Μουτεβελῆς.** Ἀπὸ τὸ τουρκ. *mütevellî* = ἐπιστάτης. Μὲ συστολὴ τοῦ ου καὶ *Μιτεβελῆς*. **Μπαϊράμης.** Ἀπὸ τὸ

μπαϊράμι (τουρκ. bayram) τὴ γνωστὴ μουσουλμανικὴ γιορτὴ καὶ τὸ ἀπὸ αὐτὸ τουρκικὸ ὄνομα Bayram (π.χ. Μπαϊράμι πασάς). **Μπακέας**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *Μπάκας*, μὲ κατάλ. -έας, καὶ τοῦτο ἀπὸ *μπάκα* = γεμάτη κοιλιὰ (λατ. bassa = σφαιροειδὴς καρπὸς Ἀνδρ.). Τὸ -έας μεγεθυντικὸ ὅπως στὰ Γεωργιέας, Μητσέας. **Μπαλάνης***. Ἴσως ἀπὸ τὸ ἰταλ. balano (ἀρχ. βάλανος) = πέος ἢ τὸ ὁμόρριζο *βαλάνι* = βελανίδι. **Μπαλάσης***. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἀλβ. balashi = ζῶο μὲ λευκὰ στίγματα. Οἰκογένεια Μπαλάση καὶ στὴ Ζάκυνθο. Κατ' ἄλλη ἐκδοχὴ (Μπούτ.) ἀπὸ τὸ *Βλάσιος* > *Βλάσης* > *Παλάσης*. **Μπαλῆς**. Πιθ. ἀπὸ τὰ ἀλβ. bali = στικτὸς σκύλος, baliske = στικτὸ γίδι, bolie = ἄλογο μὲ ἄσπρες βούλες (ἀρχ. βαλιὸς = στικτός, παρδαλός). Ὁ Μπούτ. ἀνάγει στὸ ἑνετ. bailo, *Βάιλος* (διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος, πρόξενος), ὁ Τριανταφ. στὸ τουρκ. bali = ἐπιστάτης ἐργατῶν. Οἰκογένεια Μπαλῆ καὶ στὴ Ζάκυνθο. Κατὰ Κανδ. (σ. 105) ὁ Κόλιας Πλαπούτας μὲ τὸν Παναγῆ Παναγούλια σκότωσαν στὸ Καμινάρι τῆς Γορτυνίας τὸν Ἀλβανὸ Μπαλῆ μὲ 43 ὁπαδούς του. **Μπαμπάσης**. Ἴσως πρόκειται γιὰ κάποιον *Μπάμπης* ἢ *Μπάμπος* μὲ τὴν ἰταλικῆς ἢ ρουμανικῆς ἀρχῆς κατάληξη -άσης. **Μπάρλας**. Πιθ. ἀντὶ *Πάρλας* ἀπὸ τὴν συνεκφορὰ “τὸν Πάρλα”. Τὸ Πάρλας πιθ. ἀπὸ τὸ *πάρλα* (ἰταλ. parla = φλυαρία). **Μπαρλαῖοι**, ἀγωνιστές, ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Μακρυγιάννη (σ. 490). **Μπάρτζης**. Πρόκειται γιὰ τὸ ἀλβανικὸ οἰκογενειακὸ *Μπάρτζη*, ποὺ δόθηκε καὶ στὸ τοπωνύμιον *Μπάρτζι* (περιοχὴ Ἀνδρίτσαινας καὶ Ἰωαννίνων). Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τὰ Μάξι, Σούλι, Κριεκούκι, Καλέντζι (Ποῦλος, σ. 43). **Μπέρος**. Πιθ. ἀντὶ *Πέρος* (τὸ b ἀπὸ τὴν συνεκφορὰ “τὸν Πέρο”). Τὰ *Πέρος* ἢ *Πέρρος*, ὅπως καὶ Περ-ίδης, Περ-ίδης ἀπὸ τὸ γαλλ. Pierre, ἰταλ. Piero (Τριανταφ.) Πέτρος. **Μπιζιώτης**. Ὁ προερχόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸ *Μπίσια*, ἀντὶ *Μπισιώτης*. Ὡς πρὸς τὸ σ>ζ ἐπέδρασε πάρετυμολογικὰ τὸ μπίξι, μπίζια (= μπιζέλια, ἀρακάς). **Μπίρης**. Ἀπὸ τὸ ἀλβ. bigri = γιὼς (Τριανταφ.) ἢ τὸ ρουμαν. biris = ὑπηρέτης σὲ ὑποστατικὸ (Φλῶρ.). **Μποῖλές**. Ἀπὸ τὸ *μπόι*, *μποῖλῆς* (τουρκ. boy, boylu) = ἀνάστημα, ὑψηλόσωμος. Ἡ κατάληξη -ές ὅπως στὰ Μασιές, Μητρογές, Τσενές. **Μπολιάρης***. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. Boglio, Bogliari. *Μπολιάρι* καὶ τοπωνύμιον στὴ Γορτυνία. **Μπουγιούκος***. Ἀπὸ τὸ τουρκ. büyük = μεγαλόσωμος. **Μπούζας**. Ἀπὸ τὸ σλαβ. busa = κοιλιὰ, ἐπομένως κοιλαράς ἢ, πιθανότερα, τὸ ἀλβ. busë = χεῖλια, ἐπομένως χειλαράς. Ὀνομάζεται στὴν περιοχὴ *μπουζοχείλης* ἢ *μπουζάχειλος*, ὁ ἔχων ἐξογκωμένα ἢ προησμένα χεῖλη. **Μπουλούμπασης**. Ἀντὶ τοῦ δυσκολοπρόφερτου *Μπουλούμπμπασης*. Εἶναι ὁ ἀρχηγὸς ὁμάδας, μπουλουκιού (τουρκ. bölük, bölükbaşı). **Μπούνιας**. Ἴσως ἀπὸ τὰ *μπούνια* = χεῖλια, στεφάνη δοχείου κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἑνετ. bugna = τρόπος ἐκροῆς ὑγρῶν τοῦ καταστρώματος πλοίου (Ἀνδρ.) φράση “τὸ γέμισε ὡς τὰ μπόυνια”, δηλ. ξέχειλο. **Μπουρτζέλος***. Εἴτε ἀντὶ *Μπουρτζέλος* ἀπὸ τὸ *μπρούντζος* (ἰταλ. bronzo = ὀρείχαλκος) εἴτε ἀπὸ τὸ *μπούρτζι* (τουρκ. burç) = παραθαλάσσιο φρούριο. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις μὲ ὑποκορ. κατάληξη -έλος (ἰταλ. -ello). **Μπρίνιας**.

Πιθ. από τὸ ἄλβ. brinzë = πλευρό, παῖδι. Οἰκογένεια *Μπρινιᾶ* (ὄχι Μπρίνια) καὶ *Μπρινιάνι*, ἰταλικῆς καταγωγῆς καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης).

Νιανιάρος. Ἀπὸ τὸ *Νιάνιος* ἢ *Νιάνιας*, χαϊδευτικὸ τοῦ Ἰωάννης (Μπούτ.) μὲ κατάληξη -άρος (λατ. -arius), πβ. Γιδάρος, Πουρνιάρος. **Νιάρος.** Ἀπὸ τὸ λατινογενὲς *Νουάρος*. Οἰκογένεια *Νιάρη* ὡς παρωνύμιο καὶ στὴ Ζάκυνθο. **Νιάσκος.** Δύσκολο νὰ δειχθῇ ἂν προῆλθε ἀπὸ τὸ ρουμ. pãskut = γόνος (πβ. λατ. nascor). Πάντως ἡ κατάληξη ἀπηχεῖ ὡς βλάχικη ἢ ρουμανικὴ, γενικώτερα λατινικῆς καταγωγῆς. **Νικολατσόπουλος.** *Νικόλαος* > *Νικολ-άκης* > (καὶ μὲ τσιτακισμό) *Νικολάτσης* > *Νικολατσ-όπουλος*. **Νικολούλιας.** *Νικόλαος* > *Νικολός* ἢ *Νικολῆς* > *Νικολ-ούλης* > *Νικολ-ούλιας* (ἰταλ. -ullo). **Ντακόπουλος.** *Ντάκος* μὲ κατάλ. -όπουλος. Τὸ *Ντάκος* προῆλθε (Μπούτ.) ἀπὸ τὸ *Τριαντάφυλλος*, *Τριανταφυλλ-άκος*. Ἐν ὅμως ἀρχικὴ μορφὴ εἶναι τὸ *Τάκος*, *Τακόπουλος*, αὐτὰ προῆλθαν ἀπὸ τὸ Παναγιώτης, Παναγιωτ-άκος. **Ντάλης.** Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβ. dalë = κοσμογυρισμένος. Τὸ ὄνομα ἐπιχωριάζει στὸ μέχρι πρό τιнос ἁλβανόφωνο Πιτσά. **Ντόκας.** Ἀπὸ τὸ ἰταλ. tocco = χτύπος (τὸ d ἀπὸ τὴ συνεκφορὰ “τὸν Τόκα”). Τὸ ἰταλ. Tocco, ἑλλ. *Τόκκος* εἶναι γνωστὸ ὄνομα κυριάρχων τῆς Κεφαλληνίας. Ἄλλοι συνδέουν (Σταμν.) μὲ τὸ σερβ. Doca. Οἰκογένεια *Ντόκα* καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης). **Ντορμπάρης.** Σὲ παλιὰ συλλογὴ πελοποννησιακῶν λέξεων (Παπαζ.) περιέχονται τὰ *ντορμπარიό*, *ντορμπάρι* ἐρμηνευόμενα χοιροστάσι, χοιροτρόφος. Ἐν ὥστόσο σ’ αὐτὸ ὑπόκειται τὸ ἄλβ. dorì = ἄλογο καὶ bari = βοσκός, ἡ λέξη σημαίνει ἄλογοβοσκός. Δὲν πρέπει νὰ αποκλειστῇ τὸ ἄλβ. dorëmbarë = γουρλῆς. **Ντουρμπενιώτης.** Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὴ *Ντουμπραῖνα*, *Δομβραῖνα* τῆς Βοιωτίας μὲ μετάθεση τοῦ ρ. **Ντρές.** Εἶναι ὄνομα ἀρβανίτικης φάρας (πβ. Παν. Λαμπρόπουλου, Οἱ Ντρέδες, Ἀθήνα 1984). Τοὺς *Ντρέδες* ὡς ἀποστάτες μνημονεύει καὶ ὁ Μακρυγιάννης (σ. 159). Τὸ *Ντρέ*, ὅπως καὶ τὸ *Ἀντρίκο* εἶναι μορφές πού πῆρε τὸ ὄνομα Ἀνδρέας ὡς χαϊδευτικὸ στ’ ἀρβανίτικα. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ Δημήτρης Κώστας, Χρῖστος ἔγιναν *Μῆτρος*, *Κῶτσος*, *Κίτσος* (Μιχαήλ σ. 153).

Οἰκονομόπουλος. Ἀπὸ τὸ οἰκονόμος (νοούμενο ὡς ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα) τὰ *Οἰκονόμος*, *Οἰκονόμου* καὶ περαιτέρω *Οἰκονομ-όπουλος*.

Πάγκαλος. Ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο ἐπίθετο *πάγκαλος* (πᾶς + καλός = ὡραιότατος) ἤδη ἀρχαῖα. Στὸ ἐορτολόγιο ἔχουμε τὴ μνήμη Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου τῇ Δευτέρᾳ τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Ἄλλοι (Σταμν.) παράγουν ἀπὸ τὸ ἐνετικῆς ἀρχῆς *Πάγκας* ἢ *Μπάγκας* μὲ κατάληξη -αλος. Τὸν Νικ. Πάγκαλον καὶ δύο ἄλλους ἔστειλαν οἱ Ἕλληνες στὴν Πετρούπολη γιὰ νὰ διερευνήσουν τίς προθέσεις τῶν Ρώσων, ἐνῶ ἀργότερα (1792) κατέφυγαν μαζί μὲ τὸ Σωτηράκη Λόντο, γιὰ νὰ σωθοῦν, στὸν Ἀλῆ Πασά. Διετέλεσε ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ εἶναι αὐτὸς πού ἐμύησε τὸν Κολοκοτρώνη στὴ Ζάκυνθο, 1818 (Κανδ. 155, 207, 443). **Πανόπουλος.** Ἀπὸ τὸ *Πάνος* (Παναγιώτης) ἢ *Πάνου* ἢ *Πανᾶς* (πάνα, πανί) μὲ τὸ καταληκτικὸ

-όπουλος. **Πανουτσόπουλος**. Πάνος > Παν-οὔσος, Παν-οὔτσος > Πανουτσ-όπουλος. **Πανταζής**. Θεωρείται συντόμευση τοῦ ἰταλ. Pantasino ἢ σχηματισμένο ἀπὸ τὴν εὐχή “πάντα νὰ ζῇ”, γιὰ νεογέννητο (Μπούτ.). **Πανταζόπουλος**. Πληθ. Πανταζαῖοι. Ἀπὸ τὸ Πανταζής μὲ κατάλ. -όπουλος. **Παπαγγελόπουλος**. Παπά-Ἀγγελῆς > Παπαγγελῆς > Παπαγγελ-όπουλος. **Παπαδόπουλος**: (παπὰς) Παπᾶς > Παπαδ-ᾶς > Παπαδ-όπουλος. **Παπαηλιόπουλος**. Παπὰ-Ἡλίας > Παπαηλίας > Παπαηλιού > Παπαηλι-όπουλος. **Παπακωνσταντινόπουλος**. Παπα-Κωνσταντῖνος > Παπακωνσταντίνου > Παπακωνσταντινόπουλος. **Παπαλουκόπουλος**. Παπα-Λουκᾶς > Παπαλουκᾶς > Παπαλουκ-όπουλος. **Παπαμεντζελόπουλος**. Παπα-Μεντζέλος > Παπαμεντζέλου > Παπαμεντζελ-όπουλος. **Παπανδρεάδης**. Παπα-Ἀνδρέας > Παπανδρέου > Παπανδρε-άδης. **Παπανιάρος**. Ἀπὸ τὸ Παπὰς καὶ Νιάρος (βλ. λ.). **Παπανικολόπουλος**. Παπα-Νικόλας > Παπανικολάου > Παπανικολ-όπουλος. **Παπασπυρόπουλος**. Παπα-Σπύρος > Παπασπύρου > Παπασπυρ-όπουλος. **Παπαργύρης**. Παπα-Ἀργύρης > Παπαργύρης. Τὸ Ἀργύρης < Ἀργύριος ἀπὸ τὸ ἄργυρος. **Παπασταμόπουλος**. Παπά-Στάμος (Σταμάτης) > Παπαστάμου > Παπασταμ-όπουλος. **Παπασταυρόπουλος**. Παπά-Σταῦρος > Παπασταύρου > Παπασταυρ-όπουλος. **Πασιόπουλος**. Ἀπὸ τὸ πασιόπουλο (μικρὸς πασὰς ἢ παιδί τοῦ πασᾶ) (τουρκ. pasha, ἐντεῦθεν ἢ οὐράνωση τὸ σ) ἢ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ Πασᾶς μὲ κατάλ. -όπουλος. **Πεθένος**. Κατὰ τὸ κοινὸ αἶσθημα ἀπὸ τὸ πεθαίνω, αὐτὸς ποὺ κάνει τὸν πεθαμένο ἢ ποὺ σὲ πεθαίνει. Ἀρχικὰ παρωνύμιο. **Περδίκης**. Ἀπὸ τὸ πέρδικα, περδίκι (ἀρχ. πέρδιξ) ἀπὸ ὅπου καὶ τὰ Περδίκας, Περδικάρης. **Πετρόπουλος**. Πέτρος > Πέτρου > Πετρο-όπουλος. **Πεφάνης**. Ἀπὸ τὸ (ἐπιφανής) Ἐπιφάνιος (καὶ γιορτὴ Ἐπιφάνια) μὲ ἀποβολὴ τοῦ ἀρχικοῦ ἄτονου ε καὶ τροπὴ τοῦ πι σὲ πε ὅπως ἐπιτυχάνω - πετυχαίνω (ἐδῶ ἐπέδρασε ἡ αὔξησις). **Πιλιαφᾶς**. Ἀπὸ τὸ πιλάφι (τουρκ. pilav) μὲ οὐράνωση τοῦ λ. κατ’ ἀναλογίαν τοῦ Λιάρος, Λιάσκος κ.ἄ., ὅπου ὅμως τὸ λι εἶναι δικαιολογημένο. **Πιπερόνης***. Ἀπὸ τὰ πιπέρι, ὑποκορ. πιπερ-όνι (μικρὴ πιπεριά). **Πλαστήρας***. Ἀπὸ τὸ πλαστήρι ἢ πλαστήρα (πλάθω). Τὸ παρωνύμιο ἀπὸ ὁμοίότητα ἢ ἄλλη σχέση πρὸς τὸν γνωστὸ στρατηγὸ καὶ πολιτικὸ. **Πολίτης**. Ὁ διαμένων στὴν Πόλη ἢ καταγόμενος ἀπὸ τὴν Πόλη, δηλ. τὴν Κωνσταντινούπολη. **Πουλῆς**. Ἀπὸ τὸ παυλί (μεσαιων. πουλλίν, λατ. pullus = ὄρνιθα ἢ πουλάρι). Ἴσως προηγέθηκε ἀπὸ αὐτὸ τὸ Ποῦλος ἢ Πουλ-όπουλος. Ἐναν Κώστα Πουλῆ μνημονεύει ὁ Μακρυγιάννης (σ. 35). **Πουρνιάρος**. Ἀπὸ τὸ πουρνάρι (πρινάρι, ἀρχ. πρίνος). Ἡ οὐράνωση τοῦ ν κατ’ ἀναλογίαν πρὸς τὰ Νιάρος, Νιανιάρος. **Πορετσάνος**. Ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸ Πορέτζι Ἡλείας ἢ τὸ Ποροβίτσα Αἰγιαλείας (ἄντι Ποροβιτσάνος). **Πρέστος**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. presto (γρήγορος, ἔτοιμος), ἢ τὸ προεστός > Προεστός > Προεστ-όπουλος μὲ δυσερμηνευτο τὸν ἀναβιβασμὸ τοῦ τόνου. Οἰκογένεια Πρέστου καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης).

Ράικος. Λέξι σλαβ. καταγωγῆς. Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ (Νικόλαος Ράικα) εἶναι γνωστὸς Ῥώσος φιλέλληνας ποὺ ἔλαβε μέρος στὴν Ἐπανάσταση τοῦ ’21 καὶ κατέ-

λαβε ήγετικά αξιώματα και επίσης (Ράικο Παγκάνιν) Γιουγκορλάβος παίκτης έλλην. ποδοσφαιρικών ομάδων. *Ράικο* και χωριό του νομού Ίωαννίνων. **Ρέλιας**. 'Απίθανη ή παραγωγή από το *ρέλι*, πληθ. *ρέλια* (παρυφή ύψους, στρίψωμα). Ίσως πρόκειται για σύντμηση ονόματος όπως Καρέλης, Σπυρέλης με κατάλ. -ας ή για παραφθορά του *ιταλ.* Aurelio = Αύρηλιος. **Ροδόπουλος**. Πληθ. *Ροδαίοι*. 'Από το *Ρόδης* ή *Ροδάς* με κατάλ. -όπουλος. Το *Ρόδης* προήλθε (Μπούτ.) από το *ρόδι*, *ροδιά* (άρχ. ροιά), έξ' Ίσου δυνατό όμως να είναι σμίκρυνση του *Ήρώδης* (Ήρώδης Κορδής παλαιότερος άρχοντας της περιοχής). Οικογένεια *Ρόδη* και στη Ζάκυνθο, Πάτρα, Καλάβρυτα. **Ρόζος**. Πιθ. από το *ρόζος*, *ροζί* (άρχ. *όζος*). 'Αλλά πιθανότερη είναι ή προέλευση από το *λατ.* και *ιταλ.* rosa, από όπου τα *ροζακί*, *ροζέτα*, *Ροζ-άκης* κ.ά. Οικογένεια *Ρόζα* και στη Ζάκυνθο (Ζώης). **Ρόκας**. Πιθ. όχι από τη γνωστή *ρόκα* (ήλακάτη) ή το χορταρικό *ρόκα* (*ιταλ.* rusa), αλλά (Μπούτ.) από το *ιταλικό* όνομα Rocco με κατάλ. -ας. **Ρότσικας**. Το ιδιωματικό ουσιαστικό *ρότσικας* σημαίνει ραβδί με κόμπους, χοντροράβδι, ενώ άπαντά και επίθετο *ρότσικος* με την έννοια όρθός, όρθιος. Να υπάρχει κάποια σχέση με το *ρόζος*, *ροζιάζω*; **Ρούγγας**. Πιθ. από το *λατιν.* και *ιταλ.* ruga = ρυτίδα, ζαρωματιά. Πβ. (ζάρρα) *Ζάρας*. **Ρούσος**. 'Αμετάβλητο το επίθ. *ρουσος* = ξανθός, κοκκινοτρίχης, που έγινε από το *ιταλ.* rossa (*λατιν.* russeus).

Σακελλαρόπουλος. *Σακελλάριος* > *Σακελλαρίου* > *Σακελλαρ-όπουλος*. *Σακελλάριος* (*λατιν.* sacellus = βαλάντιο) είναι εκκλησιαστικό αξίωμα πρεσβυτέρων. **Σαράμπαλης**. 'Από το *τουρκ.* sarban = καμηλιέρης ή σύνθετο από το *Σάρας*, *Σαρής*, *τουρκ.* sarı = ξανθομάλλης, Φλώρ.) και *Μπαλής* (βλ. λ.). **Σαρτζής**. 'Από το *τουρκ.* sarçi = άγορά ή υποχωρητικά από το *Σαρτζέντης* (ένετ. sargente = λοχίας). **Σγούρδας**. 'Από το *σγοῦρδος* που στη Κεφαλονιά σημαίνει χοντρός σβέρκος (Τριανταφ.). **Σελλιανίτης**. 'Ο προερχόμενος από τη *Σελλιάνα*, γειτονικό χωριό. **Σερέτης**. 'Από το έξελληνισμένο *σερέτης* (*τουρκ.* sirret) = δύστροπος, τζαναμπέτης ('Ανδρ.). **Σιάπ(ι)κας**. 'Από το *ρουμαν.* șarka = κασκέτο (Τριανταφ.) με ανάπτυξη ενός i μεταξύ των δύο συμφώνων. **Σιαπαράς**. 'Από το *Σιάπ*(ι)κας* με κατάλ. -αράς ή (Φλώρ.) άπευθείας από το *ρουμαν.* șarkac = κατασκευαστής κασκέτων. **Σιαφάκας**. 'Από το άραβ. chafaka = εϋσπλαχνία (Φλώρ.) ή (Σταμν.) από το *Χρυσάφης* > *Σάφης* με κατάλ. -άκος, πβ. *Καλπάκας*, *Μουστάκας*. *Σαφάκας*, όπλαρχηγός, *μνημονεύεται* από τον *Μακρυγιάννη* (σ. 85). **Σιετής**. Πιθ. από το *τουρκ.* şetto = άστατος, εύμετάβλητος με κατάλ. -ής (όπως *Κουρής*, *Μπαλής*) ή *ιταλ.* seta = μετάξι με ούράνωση του σ. **Σιοκορέλος**. 'Από το επόμενο *Σιοκορής* με κατάλ. -έλος (*ιταλ.* -ello). **Σιοκορής**. 'Από το *λατινογενές* *σόκορο* (άκραίο τμήμα από τα στραβόξυλα του καραβιού, άκροσάνιδο, με κατάλ. -ης. Καί εδώ ούράνωση του σ. **Σιώκος**. Πιθ. από το άλβ. sciocco = βλάκας ή το άλβ. sok, σλαβ. soco = γεράκι. Κατ' άλλη έκδοχή (Τριανταφ.) το *Σώκος* προήλθε από το *Άθανάσιος* > *Θανάσης*

> **Θανασ-άκος** > **Σάκος** παίρνοντας την Ιταλ. ή ρουμαν. καταγωγής κατάλ. -όκος. **Σιώρης**. Πιθ. από το ένετ. Signor > Sior άπευθείας ή κατά σύντμηση των Σιορμανόλης, Σιορπάνος ή άλλου όμοιου. **Σκέρος**. Πιθ. από το Ιταλ. schierra (λόχος, όμιλος). **Σκίπης**. Από το άλβαν. skip = άετός (Φλώρ.) ή με σύντμηση από το Σκιπετάρ(ης), όνομασία των Άλβανών. **Σκουλαρίκης**. Από το σκουλαρίκι (το σχολαρχικόν ένώτιον που φορούσαν οι φρουροί των άνακτόρων, οι σχολάριοι: Άνδρ.). **Σπανόπουλος**. Πληθ. Σπανιάνοι. Από το έπιθ. σπανός το όνομα Σπανός και περαιτέρω Σπανό-πουλος. **Σπανορρήγας**. Από το ό σπανός Ρήγας ή Σπανός + Ρήγας. **Σπηλιόπουλος**. Σπήλιος με κατάλ. -όπουλος. Το Σπήλιος από το σπήλιο (σπηλαιον). **Σπυρόπουλος**. Σπυρίδων > Σπύρος > Σπύρου > Σπυρ-όπουλος. Το χριστιανικό όνομα Σπυρίδων από το σπυρίς = κοφίνι, ψαροκόφινο. Όμως Spigo είναι και ή εξέλιξη του Σπυρίδων στα άρβανίτικα. **Σταθακόπουλος**: Ευστάθιος > Στάθης > Σταθ-άκης > Σταθακ-όπουλος. **Σταθιάδης**: Ευστάθιος > Στάθης > Σταθ-ιάδης ή άμεσα από το Ευσταθιάδης με φωνητική προσαρμογή. **Σταματόπουλος**: Σταμάτιος > Σταματίου > Σταματ-όπουλος. Το Σταμάτιος > Σταμάτης από το σταματώ και αυτό από το μεσαιων. στάμα, παράγωγο του Ισταμαι. **Στάνιαρης***. Ίσως από το στάνη (σλαβ. stan) = ποιμενοστάσιο, όπως Ντάβαρης, Φούρναρης, ή το στανιό = καταναγκασμός (Άνδρ.). **Σ(υ)καράς**. Από το σύκο (άρχ. σύκον) με κατάλ. -αράς και άποβολή ή διατήρηση του άτονου i.

Ταβουλάρης. Από το ταβούλι (νταούλι, τουρκ. davul) με κατάλ. -άρης (λατ. -arius). **Ταμπούκος**. Από το Ισπανικής καταγωγής ταμπούκι = μεσόστεγον, ύπόστεγος χώρος στο κατάστρωμα πλοίου. **Ταρνάρης**. Πληθ. Ταρναραίοι. Από το πιθ. ήχοποίητο ταρναρίζω = κουνώ, ταλαντεύω το μωρό στην άγκαλιά μου ή τρεμουλιάζω τη φωνή στο ψάλισιμο. Και στο Λεξικό Σταματάκου της Νέας Έλληνικής διαβάζουμε: ταρναριστός = σειστός και λυγιστός, ταλαντευόμενος. **Τερέζης**. Από το Τερέζα (Ιταλ. Tereza, ή Θηρεσία) ως γυναικωνύμιο. Οικογένεια Τερέζη και στη Ζάκυνθο (Ζώης). **Τερζής**. Το προσγορικό τερζής, από όπου προήλθε, σημαίνει ράφτης (τουρκ. terzi). **Τζανέτος**. Από το Τζανής (Ιωάννης, Ιταλ. Gianni) με την ύποκοριστική κατάλ. -έτος (Ιταλ. -etto). **Τζίβας***. Από το τζίβα, (άγγλ. Ισπ. ceiba) χόρτο για παραγέμισμα στρωμάτων, άγριότριχα, μουστάκι. **Τόλιας**. Από το Τόλης, χαϊδευτικό του Άποστόλης (Μπούτ.). Σε Tolj εξελίχθηκε το Άποστόλης και στους Άλβανόφωνους. Η φάρα των Τολιαίων (Τόλιας σ. 35) ήρθε στην περιοχή, προεπαναστατικά, από το Σούλι. Τόλιας, χιλίαρχος, άναφέρεται και στο Μακρυγιάννη (σ. 284). **Τουρνίκης**. Από το Τορνίκιος ή Τορνίκης, όνομα έπίσημης Βυζαντινής οικογένειας ή, άμεσώτερα, από το χωριό Τούρνικι της Άργολίδος, πβ. Λιδωρίκι > Λιδωρίκης. **Τριανταφυλλόπουλος**: (τριαντάφυλλον) Τριαντάφυλλος > Τριανταφύλου > Τριανταφυλλ-όπουλος. **Τσάμης**. Από το άλβαν. çami. Τσάμης είναι ό κάτοικος της περιοχής Τσαμουριά. Χρήστος Τσάμης, άγωνιστής, μνημονεύεται από

τὸν Μακρυγιάννη (σ. 124). **Τσαούσης**. Τὸ προσηγορικό *τσαούσης* ἀπὸ τὸ τουρκ. *çavuş* = λοχίας. **Τσενές**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἄλβαν. *cení* = κουσούρι ἢ (Τομπ.) ἀπὸ τὸ τουρκ. *çene* = σαγόνι. Τὸ -ές ὅπως στὰ Γεωργαλές, Μασιές, Μητρογές. **Τσίκιλης***. Ἄγνωστο ἂν συγγενεύει μὲ τὸ ἰδιωματ. *τσικά* (καπνοσούριγγα) ἢ τὸ ἰταλ. *cicca* (καπνὸς γιὰ μάσημα). Τὰ *Τσίκιλης*, *Φίκιλης*, *Κρίτηρης*, ὅλα παρωνύμια κατοίκων τοῦ χωριοῦ Πύργος, εἶναι τὰ μόνα εἰς -ης προπαροξύτονα τῆς περιοχῆς. **Τσιόγκας***. Ἀπὸ τὸ ἄλβαν. καὶ ρουμαν. *Jon* δηλ. Γιάννης (Σταμν.). Ἄλλοι τὸ *Τσόγκας* παρὰ-γουν (Τριανταφ.) ἀπὸ τὸ τουρκ. *çok* = πολὺ. *Τσόγκος*, καπετάνιος, μνημονεύεται ἀπὸ τὸ Μακρυγιάννη (σ. 317). **Τσιπᾶς**. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἥδη μεσαιων. *τσιπα* = πέπλος, τσεμπέρι. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ τὸ ἄλβαν. *çipë* = τσίπα, πέτσα καὶ περαιτέρω ντροπή. Οἰκογένεια *Τσίπου*, *Τσίπα* (ὄχι *Τσιπᾶ*) καὶ στὴ Ζάκυνθο (Ζώης). **Τσοκανᾶς**. Ἀπὸ τὸ *τσοκάνι* (σλαβ. *iŭkan*), κουδοῦνι τῶν βοσκημάτων. Ἐπομένως ὁ κατασκευαστὴς ἢ ἔμπορος κουδουνιῶν. **Τσουλουχόπουλος**. Πιθ. ἀντὶ *Τσουλουφόπουλος*. Ἀπὸ τὸ *τσουλούφι* (τουρκ. *zülûf*, ἀρχ. τολύπη). *Τσουλούφας*, ἐπώνυμο σὲ ἄλλη περιοχὴ τῆς Κορινθίας. **Τσουτσάνης**. *Τσουτσο*ς μὲ κατάλ. -άνης (ἰταλ. -ανο). Τὸ *Τσουτσο*ς συνάπτουν (Σταμν.) μὲ τὸ ἰταλ. ὄνομα *Ciucci* ἢ τὸ ἰδιωματικὸ *τσούτσο*ς, *τσότσο*ς (= μικρός, τόσος δὲ) ἀναγόμενο στὸ τουρκ. *cüce*, πβ. καὶ *τσουτσέκι* = τιποτένιος ἄνθρωπος.

Φατοῦρος. Ἀπὸ τὸ ἰταλ. *fattore* = ἐργάτης, δημιουργός, *fattura* = ἐργασία, κατασκευή. **Φειδάκης**. Ἀπὸ τὸ *φείδι* (ὀρθότ. *φίδι*), *φειδ-άκι* (ἀρχ. *ὄφης* > *ὀφίδιον*) ἢ τὸ *Φειδᾶς* μὲ κατάλ. -άκης. Τὸ *φειδᾶς* σημαίνει “ἐχιολέκτης” (Παπαζαφ.): “οὗτοι ἐπιδεικνύοντες τοὺς ὄφεις πωλοῦσι τὸ φειδόχορτον”. **Φίκιλης***. Πιθ. ἀπὸ τὸ ἰταλ. *fica* = αἰδοῖο γυναικὸς (καὶ ἀσελγὴς ἔκφραση μὲ ἀντίστοιχη χειρονομία: *φίκι-φί-κι!*). Τὸ καταληκτικὸ μέρος πιθανολογεῖ, ὅπως καὶ τὸ *Τσίκιλης* προέλευση ἀπὸ νεολατινικὴ γλῶσσα. Στὸ Μακρυγιάννη (σ. 77) βρίσκουμε τὴ χλευαστικὴ ἔκφραση «τζίτζιλε - φίτζιλε» ὡς παρατσούκλι τοῦ Ἀνδρέα Μεταξᾶ. **Φίλης**. Ἀπὸ τὸ *φίλος* ἢ πιθανότερα τὸ ἰταλ. *figlio* = γιὸς ἢ τέλος ἀπὸ σύντμηση τοῦ Φίλιππος μὲ κατάλ. -ης. **Φιλιππάκης**. Ὡς ὑποκοριστικὸ τοῦ *Φίλιππος*, *Φίλιππας*. **Φιλιπόπουλος**: *Φίλιππος* > *Φιλίππου*, > *Φιλιππ-όπουλος*. **Φλέβας**. Πιθ. ἀπὸ τὸ *φλέβα* (ἀρχ. *φλέψ*), ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι τοῦ σώματος, τοῦ μαρμάρου ἢ τοῦ νεροῦ, ἢ ἀπὸ κάποια συσχέτιση μὲ τὸ *Φλεβάρης*. **Φουντάτος**. Ἀπὸ τὸ *φούντα*, *φουντ-άτος* ὅπως μουστακάτος, φεσάτος. Τὸ *φούντα* = θύσανος ἀπὸ τὸ λατιν. *funda* (Ἀνδρ.), ποὺ ὅμως σημαίνει σφεντόνα. **Φούτης**. Ἴσως ἀπὸ τὸ ἰταλ. *furto* (κλοπὴ) μὲ ἀναγραμματισμὸ ρτ: τρ. Ἄγνωστο ἂν παρήγαγε τὸ *φουτρ-ίδης* (ὄνομα γνωστοῦ πανεπιστημιακοῦ) ἢ σχηματίσθηκε ὑποχωρητικὰ ἀπὸ αὐτό. **Φραντζής**. Ὄνομα γνωστῆς Βυζαντινῆς οἰκογένειας. Ἡ λέξη ἀπὸ τὸ ἰταλ. *Francesco* (Τριανταφ.) ἢ *Francesese* (Μπούτ.). **Φωκᾶς**. Ὄνομα ἑνδοξῆς Βυζαντινῆς οἰκογένειας. Ἀδελφὸ ἂν ὑπόκειται εἰς αὐτὸ τὸ *φώκη* (φώκια) ἢ τὸ *Φώκαια*, *Φωκαεύς*, *Φωκιανός*.

Χαΐδεμένος. Αιτούσια ή παθητ. μετοχή του χαΐδεύω. Τὸ χάδι, χάιδι, ἀπὸ ὅπου τὸ χαΐδεύω, ἀπὸ τὸ ἀρχ. ὄχ-άδιον < ἤχος (Ἄνδρ.). **Χαμαλέτσος.** Ἀπὸ τὸ χάμω (ἀρχ. χαμαί) καὶ Λέτσιος πού θεωρεῖται χαΐδευτικό τοῦ Ἀλέξιος, ἰταλ. Alessio (Τριανταφ.). **Χάντης.** Ἴσως ὑποχωρητικά ἀπὸ τὸ Χαντ-έλης, ὄνομα γνωστῆς Ἑπειρωτικῆς οἰκογένειας, ἐλληνοποίηση τοῦ ἰταλ. Cantelli. **Χαραλάμης.** Τὸ ὄνομα Χαραλάμπος ἢ Χαραλάμης ὡς βαπτιστικό ἀπαντᾷ ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους. Ἀργότερα λειτουργεῖ ὡς οἰκογενειακό. Γνωστοὶ εἶναι οἱ ἀγωνισταὶ Χαραλάμπηδες ἀπὸ τὸ γειτονικό τ. δῆμο Νωνάκριδος. Προφέρεται καὶ μὲ σίγηση τοῦ α: *Χαρλάμης*. **Χαρδαβέλας.** Ἀπὸ τὸ *χαρδαβέλα*, πού ἐδῶ σημαίνει σιδερένιος δακτύλιος, κρίκος. Γίνεται ἀπὸ τὸ ἰταλ. porta-vela = ἰστιοῦχος, τεντωμένο σκοινὶ κατὰ μῆκος τῆς ἀντένας ἰστιοφόρου. Ἄλλοι εἶναι γνωστὴ ὡς *βαρδαβέλα*. **Χαρτίνης*.** Καμμιά σχέση μὲ τὸ χαρτί, χάρτινος. Σχηματίσθηκε ὡς γυναικωνύμιο ἀπὸ τὸ θηλυκὸ βαπτιστικό *Χαριτίνη*, *Χαρτίνη* (εἶναι ὁ ἄντρας τῆς *Χαρτίνης*). **Χαρώνης.** *Χαρόνια* ὀνομάζονται ἐδῶ (καὶ ἄλλοι) τὰ μαυρομάτικα φασόλια, τὰ *χαροφάσουλα*. Δύσκολα μπορεῖ νὰ βεβαιωθῇ ἂν τὸ *Χαρώνης*, *Χαρónης* προῆλθε ἀπὸ τὸ *Χάρων*, *χάρος*. Ἡ κατάλ. -όνι σὲ ὑποκοριστικά: *πιπερ-όνι*, *κλεφτρ-όνι*. **Χίνος.** Ἀπὸ τὸ *χῆνος*, ἀρσ. τοῦ *χῆνα* (ἀρχ. ὁ *χῆν*). Ὅμως τὸ ἀπὸ ἄλλου γνωστὸ *Χίνης* συνδέουν (Τριανταφ.) μὲ τὸ τουρκ. *hın*, πού σημαίνει παμπόνηρος. **Χριστοδουλάκης.** *Χριστόδουλος* > *Χριστοδούλου*, *Χριστοδουλ-άκης*. **Χριστόπουλος.** *Χρίστος* ἢ *Χρίστου* μὲ κατάλ. -όπουλος. **Χρόνης.** Συγκεκομμένος τύπος τοῦ *Πολυχρόνης* (Μπούτ.). **Χρυσηνθάκης.** *Χρύσανθος* ἢ *Χρυσάνθου* μὲ τὴν κατάλ. -άκης. **Χρύσης.** Ἀπὸ τὸ θηλυκὸ βαπτιστικό *Χρυσή* ἢ *Χρύσω* (ἀρχ. οὐσ. *χρυσός*, ἐπίθ. *χρυσοῦς*), γυναικωνύμιο, πβ. Τερέξης, Χαρτίνης.

Ψαρός. Ἀπὸ τὸ ἐπίθ. *ψαρός* ἢ *ψαρής*, ὁ ἔχων χρῶμα ψαριοῦ, λευκός, γκριζός, γκριζομάλλης. **Ψυχογός.** Ἀπὸ τὸ *ψυχὴ* καὶ *γυιός* (υἱός), ὁ υἱοθετημένος γιός, τὸ *ψυχοπαίδι*. **Ψύλλας.** Ἀπὸ τὸ *ψύλλος* μὲ κατάλ. -ας.

Βιβλιογραφία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γνωστὰ λεξικά ἐλληνικά (τῆς Ἀρχαίας, Μεσαιωνικῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς), λατινικά κ.ἄ. χρησιμοποιήθηκαν καὶ τὰ ἀκόλουθα βοηθήματα: Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, *Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς*, τόμ. Α-Δ. Ἀνδριώτη Ν., *Ἑτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς κοινῆς Νεοελληνικῆς*, Θεσσαλονίκη, 1967². Boerio B., *Dizionario di dialetto Veneziano*, Venezia, 1856². Γιανναροπούλου Ἰωάννας, «Ἡ παρὰ τὴν Ζάχολη Κορινθίας Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλίου», *Πελοποννησιακά*, Ζ' (1970), 69-124. Γκίνη Νικολάου, *Λεξικὸ Ἀλβανο-Ἑλληνικόν*, Τίρρανα, 1971. Δορμπαράκη Παν., α) Τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Δυτικῆς Κορινθίας, *Πλάτων* 26 (1974), 54-59, β) Τοπωνυμικὸν τῆς περιοχῆς Εὐρωστίνης τῆς Κορινθίας, «Πλάτων» 38 (1976), 144-158. Ζακυθηνοῦ Διον., *Οἱ Σλάβοι ἐν Ἑλλάδι*, Ἀθῆναι 1945. Ζώη Λεωνίδου, *Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου*, Ἀθῆναι 1963, τ.τ. 1-2. Θεοφυλακτίδου Ἀντων., *Λεξικὸν Τουρκο-Ἑλληνικόν*, 1960. Κανδηλῶρου Τάκη, *Ὁ ἀρματολισμὸς τῆς Πελοποννήσου*, Ἐν Ἀθήναις 1924. Λο-

ρεντζάτου Π., «Συμβολή εἰς τὰ νεοελληνικά παρωνύμια», *Λεξικογρ. Ἀρχεῖον*, 6 (1923), 40-71. Μακρυγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, Μέλισσα, Ἀθήνα 1957. Μιχαήλ-Δέδε Μαρίας, *Οἱ Ἑλληνες Ἀρβανίτες*, Ἰωάννινα 1987. Μπόγκα Εὐαγγέλου, *Τουρκικὲς λέξεις σὲ παλαιότερα ἑλληνικά κείμενα*, Ἀθ. 1958. Μπούτουρα Ἀθαν., *Τὰ νεοελληνικά κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα*, Ἀθῆναι, 1912. Ὀνόματα Ἑλλήν. Ὀνοματολογικῆς Ἑταιρείας, τ. 9 (Ἀφιέρωμα), Ἀθ. 1984. Παπαζαφειροπούλου Π., *Περὶ συνναγωγῆς γλωσσικῆς ὕλης καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλλήν. λαοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῆς Πελοποννήσου*, Πάτραι, 1887. Πούλου Ἰωάννου, «Ἡ ἐποίκησις τῶν Ἀλβανῶν εἰς Κορινθίαν», *Ἐπετηρὶς Μεσ. Ἀρχείου*, (1950), 31-100. Σταμνοπούλου Γιάννη, *Βόλτες ἐτυμολογικῆς*, Ἀθήνα, 1929. Τόλια Πάνου, *Ἱστορία τῆς Ζάχολης, Ζάχολη*, Ἰούλιος 1964. Τομπαΐδη Δ., *Ἑλληνικά ἐπώνυμα τουρκικῆς προέλευσης*, Ἀθήνα 1990. Τριανταφυλλίδη Μανόλη, *Τὰ οἰκογενειακά μας ὀνόματα*, Θεσσαλονίκη, 1982. Τρυφερούλη Κωνστ., *Ἐτυμολογικὴ ἀκτινογραφία τῶν ὀνομάτων τῶν Ἑλλήνων Προέδρων, Πρωθυπουργῶν, Βουλευτῶν (1974-1995)*, Ἀθήνα, 1995. Χριστοφορίδου Κωνστ., *Λεξικὸν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης*, Ἀθ. 1904. Vasmer M., *Die Slaven in Griecheland*, Berlin 1941.